

Tingbok for Ringerike

Bok 25

1682

Transkribert av Thorleif Solberg

Gitt i gave til Ringerike slektshistorielag 2010 av
Thorleif Solberg

Søkbar bok

Boken er søkbar

Æ – Ø og Å kan være problematisk ved søk.

Noen ganger kan følgende bokstaver benyttes i stedet

Bruk E i stedet for Æ

Bruk O i stedet for Ø

Bruk A i stedet for Å

Det er register bak i boken.

FORORD.

Tingboka for Ringerike for 1682 er den attende tingboka jeg har transkribert. De tidligere er for årene 1683-1700. Jeg har referert teksten stort sett ord for ord, men har tillatt meg å "normalisere" stavemåten når den syntes alt for kronglete. Når det gjelder gardsnavn, har jeg ofte brukt uttalen idag. Dette mitt arbeid håper jeg vil være til hjelp for alle som gransker gamle ringeriksslekter.

Vågård 5.januar 2000.

Thorleif Solberg.

TINGBOK 1682 FOR RINGERIKE.

S.17b.

RETTERGANG PÅ TANDBERG TINGSTUE I NORDERHOV
8.februar 1682.

Lagrette: Amund Skaugstad, Ole Vestern, Ole Skøyen, Jakob Trøttelsrud, Erik Tandberg, Asbjørn Flechesiø (Flekshaug).
Var hos og overværendes ko.ma.fogds, Sr.Hendrik Petersens fullmektige tjener Christian Tommesen, samt bygdelenismannen Halvor Setrang.

S.18a.

Hvorda Rønnaug Aslaksdatter, salig Karl Bergsunds efterlatte hustru, ved Villads Trøgstad fremstillet en del prov og vitnesbyrd, som han begjærte ved ed at måtte tages til forhør angående det drap som for ungefehr tre uker siden skal være begått på fornevnte hennes mann, Karl Halvorsen Bergsund, og seg tildraget uti et bryllup på Heggen.

De derom nu her tilstede og fremstillede prov er disse efterskrevne, nemlig: Kari Andersdatter, Sigri Mogensdatter Tveten, Ingeleff Knutsdatter Heggen, Anne Jensdatter, Åsmund Kjellsen, Tosten Narvesen, Helge Veme, nok Hans Røsby og Nils Kittelsen.

Og efter som en rytter under veledle hr.major Meyers compagnie ved navn Sven Nilsen for samme drap er angrepen, så lot corneten monsr.Hans Abell samme rytter her for retten fremstille til provene at anhøre.

Har så fornevnte prov efter avlagte og foreleste bogered, gjort deres provning og tilstand som følger.

1. Ingeleff Knutsdatter Heggen provet at den torsdag som i morgen blir fire uker til, da gjorde hun bryllup med sin datter Ragnild Jakobsdatter og Åsmund Kjellsen. Og samme torsdags aften som brudfolkene var kommen hjem fra kirken, og hadde et litet stund sittet til bords, da kom også Karl Bergsund og hans broder Bjørn Nøkleby, samt Jon Follum derinn, men ingen av dem var budne til samme bryllup. Og hun så dem ikke førenn hun kom inn i stuen, at de da var satt til bords med de andre folk. Og de ble sittendes der natten over. Men hun minnes ikke om der ble noen av de andre gjester sittende
S.18b. hos dem så lenge, eftersom hun gikk til sengs ved ottemålstid.

Og hun hørte den natt intet ondt eller noe som kunne gi årsak til klammeri eller uenighet.

Om fredagen dernest efter, ungefehr imot halvgåen middag, da la Karl Bergsund seg oppe i et kammers at sove. Og imidlertid at Karl var liggende at sove, da ved ungefehr midtaftens tid hun kom inn i stuen, så hun først at fornevnte Sven Nilsen var kommen derinn, og han satt til bords med de andre. Og hun vet ikke at han var tilbuden.

Derefter imot avdagningen, kom Karl Bergsund ned i stuen og satte seg ved bordet ved yttre bordenden, og ble sittendes der noen stund at få seg mat. Og hun satt nest hos Karl ute på "forsædet" og Sven Nilsen satt da på den andre side nest hos henne på "forsædet".

Imidlertid kom også Jon Follum og satte seg jevnside ved Karl

Bergsund, dog sto der en fjel imellem dem som et skillerom imellem høysetet og benken som Jon satt på. Og hun hørte intet som kunne gi årsak til noe klammeri, førenn hun da hørte at Sven Nilsen sa til Karl Bergsund: "Du varst en god tilægger ved Hønnefos, du store Karl, du rige Karl och du store Monsiør". Dertil svarte Karl: "Indted er jeg saa stoor, och indted er jeg saa riig. Det Gud har undt meg, det har jeg giort huer Ret och schiell for". Siden et langt stund derefter hørte hun intet vredaktig til dem, dog hun gikk både ut og inn imellemstund, førenn noen stund derefter, da bad Karl en kvinne ved navn Kari Andersdatter leke et stykke på en langlek. Da gikk samme Kari og satte seg opp ved bordet i benken ovenfor Karl. Og hun begynte at leke og Karl sang med henne på den salmen, Vår Gud han er så fast en borg. Og som han hadde sunget noe frem i samme salme, da sprang Sven Nilsen opp med sin dragne korde i hånden og hugg bakvendt til Karl og ramte ham på luen som han S:19a. hadde på hodet. Og med det samme vendte Sven korden og stakk imot Karls bryst på den høyre side. Men korden gikk ikke igjennem, men på skrå oppover akselen. Svingte så atter korden og hugg Karl tvert over pannen under hans lue. Og hvorledes det da videre gikk til imellem dem, kunne hun ikke se, eftersom der da kom mere folk imellem henne og dennem. Men hun hørte nok megen leven av dem. Og Karl kom straks efter inn på gulvet og sa til henne: "O, hvor bar dette til. O, Jesus bevare oss, hvor bar dette til". Klaget seg for henne at han hadde fått skade. Og som hun spurte hvem det gjorde, svarte han at Sven gjorde det. Og han ba henne se hans hender, som hun så at var blodig. Men hun kunne ikke se hva skade han hadde fått i hendene. Med det samme gikk hun ut fra dem. Og et litet stund derefter kom Karl inn på gården og hun møtte ham ved smiedøren. Da klaget Karl seg ynkelig og sa at han hadde fått skade, og sa: "Gud vær meg arme synder nådig", og ba Gud hjelpe seg. Gikk så litet stykke henover for et vedskjul. Der falt han nesegrus, og hun og et annet kvinnfolk, som hun ei kan minnes hvem det var, gikk opp til ham. Da så hun at han kastet seg om og lå på ryggen, og hans munn var blodig. Og hun ikke så eller hørte at han enten talte eller rørte seg noe derefter. Og det var noget stund vel på aftenen, og hun kom tilbake igjen fra Karl, da kom også Sven Nilsen ut på gården og hadde en dragen kårde i sin venstre hånd og en dragen kniv i den S.19b. høyre hånd. Og han løp oppad der som Karl Bergsund lå og gikk siden ned i gården igjen. Hvor han siden gikk hen, aktet hun intet efter. Videre sa hun seg ei ha at prove til noen opplysning i saken.

2. Kari Andersdatter provet at hun først om fredags aften kom efter begjæring i fornevnte bryllup på Heggen at leke for dennem på langlek. Og visste intet av noen klammeri førenn noget litet stund efter at hun var innkommen. Og Karl Bergsund, Jon Follum og Sven Nilsen de satt neder ved yttre bordenden, likesom fornevnte Ingeleff Knutsdatter derom provet. Og Kari satt om i benken. Da ba Karl henne sjunge og leke for seg på langleken, og ga henne to skilling. Da begynte hun at sjunge på en salme. Og som han ville ha sjunget en annen, da begynte hun den salme,

Vår Gud han er så fast en borg, og Karl sang med henne. Og som han sang på det vers, det all verden full av djevle vare, da så hun at Sven stakk til Karl med en dragen korde. Og vet ei hva skade han fikk derav.

Karl sa, "O. min broder, du stakk meg". Dertil svarte Sven, "du har slått meg før". Dermed løp Bjørn Nøkleby til og slo Sven i hodet med sin neve. Dermed bar det ut på gulvet med dem, og de droges der sammen ute på gulvet. Og de førte bordet opp imot veggen, så hun falt under bordet. Og hun så aldeles intet videre hvorledes dermed tilgikk, ei heller fornam at Karl hadde noen klammeri eller utstand med noen andre.

Dog sa hun videre, at den tid hun kom opp igjen, som hun lå under bordet, da var Karl utkommen og Sven var igjen i stuen. Og som han også ville ut av stuen, ble han hindret og heftet av henne og en jente ved navn Anne Catrine. Dog slapp han ut S.20a. fra dennem. Et litet stund derefter, og alt mens dette fornevnte skjedde, sier hun at der var ingen lys på bordet, men varmen brendte på skorstenen.

Og som Kari noget litet stund derefter kom ut i gården, da lå Karl død.

Videre var ei hennes provning derom.

3. Sigri Mogensdatter provet at hun også var i fornevnte bryllup om fredags aften. Og fornam ikke til noen klammeri førenn noe langt ut på kvelden. Da satt Karl Bergsund, Jon Follum og Sven Nilsen nede ved yttre bordenden. Og Kari Andersdatter satt og lekte for dennem, likesom fornevnte prov Ingeleff og Kari derom provet. Og Sigri satt fremme ved døren. Og hun så eller hørte intet til deres klammeri eller adfart, videre enn hun så at de reiste seg opp ved bordet alle tre, både Sven Nilsen, Jon Follum og Karl Bergsund. Og de begynte så at rustere og drages, så et stykke som var skjøtt ved bordet falt ut. og Kari Andersdatter falt under bordet. Benken for samme bordende falt også ned, og det bar så ut på gulvet med dem og så ut ad døren.

Karl gikk først ut, Jon Follum der nest etter, og så Sven Nilsen derefter, som hadde en naken korde i hånden. Men hun så ikke at Jon Follum hadde noe i hendene.

Og som hun noget stund derefter kom ut på marken, så hun at Karl Bergsund lå død. Og hun så ikke videre til Sven førenn langt ut på natten. Efter at de hadde lagt Karl inn på bordet, da kom Sven dit igjen som hun hørte av andre. Men hun så ham ei selv den tid.

Provet enn videre, at det den tid det således som forbemelt bar til sammen med dennem ved bordet, da ble hun så redd at kastet seg ned under krakken som hun satt på, og ei turde se på dennem.

Videre var ei hennes prov derom.

4. Anne Jensdatter provet, at henne aldeles intet om denne S.20b. fornevnte klammeri og "dødslaug" bevisst, eller hørt eller sett hvorledes dermed tilgåen, videre enn hun så at Karl Bergsund, Jon Follum, Sven Nilsen og Kari Andersdatter, som lekte for dennem, de satt alle neder ved bordenden, likesom de andre fornevnte prov derom har tilstått.

Da hørte hun at Sven talte til Karl Bergsund og spurte ham om han ville bytte lue med ham. Dertil svarte Karl, "Nei, din er bedre enn min", og sa: "Min koster kun fem mark, men din

koster mere". Og hun hørte aldeles ingen vredaktig tale imellem noen av dennem.

Men Kari Andersdatter begynte at sjunge på den salme, Vår Gud han er så fast en borg, og Karl sang med henne. Og som de hadde sjunget det første vers og begynt på det annet, da gikk Anne Jensdatter ut etter noe halm til en seng. Og som hun kom tilbake igjen med halmen fra låven, da møtte Karl Bergsund henne ute i gården, som slo seg for brystet og sa: "Gud trøste meg, jeg har fått skade". Og løp igjennem svalen og opp ad marken ovenfor et vedskjul, som han siden fantes at ligge død. Litet etter Karl hadde møtt henne, da kom Jon Follum også ut. Og han spurte Ingeleff ad hvor Karl ble av. Da svarte hun ham at hun trodde han var død. Dertil svarte Jon: "Sig ikke det, at det er så ilde". Og hun så ikke at Jon hadde noe gevær i hendene, ei heller hørt han den tid at ha hatt utstand med noen.

Derefter kom også Bjørn Nøkleby utløpendes, og Sven Nilsen kom derefter og hadde en dragen kniv i sin høyre hånd. Men hun aktet ikke om han hadde noen kårde. Og som de gikk opp imot som Karl lå, unntagen Bjørn, da sa Jon Follum til Sven Nilsen, S.21a. som enda hadde den dragne kniv i hånden, og holdt den langt ut fra siden, og ba ham løpe djevelen i vold derfra. Og som de kom da ned i gården igjen, da fornam hun at Sven var etter Bjørn Nøkleby, og hun hørte det klang som han kunne ha hugget i "bete vidden" med korden, og Bjørn sprang fra ham. Men hørte ikke eller så ikke om han den tid gjorde Gjørn noen skade. Men straks derefter løp Sven sin kos. Videre var ei hennes provning derom.

5. Åsmund Kjellsen provet, at han aldeles intet bevisst hvorledes med fornevnte klammeri og "dødslaug" er tilgåen, ei heller noen ord eller årsak der til hørt eller sett, eftersom han sier at om fornevnte fredags aften, den tid at Karl Bergsund satt neder ved bordenden og fikk seg mat, og Sven Nilsen og Jon Follum satt der nede hos ham, likesom hans vermoder Ingeleff derom provet, og Anne som da satt fremme ved peisen og lekte på langeleken, da gikk Åsmund og hans kvinne at legge seg. Og Anne var ikke kommen her til bordet at leke den tid de la seg.

Men om lørdags morgen derefter han kom ned i stuen, da så han først at Karl lå lik på bordet, og Sven Nilsen satt ved peisen, og Bjørn Nøkleby satt hos ham. Og en tiggerdreng satt også derhos.

Og da Åsmund kom inn, sa han til Sven: "Gud bevare oss, hvordan står her til, her står ikke vel til".

Dertil svarte Sven: hva hjelper det", og sa: "djevelen far i den som skal rømme for en skjelm. Skal jeg dø, da skal jeg dø for en ærlig karle". Derefter gikk Åsmund ut, og fornevnte S.21b. tiggerdreng kom ut etter ham, og sa han skulle se til at han kunne få lure kniven fra Sven. Og gikk så inn, og kom straks ut til ham igjen med kniven som var blodig opp til skaftet.

Derefter var han og de andre tilstedeværende om at hefte fornevnte Sven Nilsen efter Karl Bergsunds faders begjæring. Den fornevnte Sven Nilsens kniv ble nu av corneten monsr.Hans Abell her uti retten fremvist, som Åsmund Kjellsen vedsto at være den samme fornevnte, som tiggerdrengen flidde hannom. Sven Nilsen også nu for retten vedgikk at det var hans kniv.

Videre var ei hans provning.

6. Tosten Narvesen Veme prøvet, at han var uti fornevnte bryllup på Heggen. Men den tid denne klammeri og ulykkelige døds slag er seg tildragen, da lå han oppe i en annen stue med Helge Veme og flere og sov, så han aldeles intet hørt eller visst hvorledes dermed tilgåen.

Men som det led langt ut på natten, da kom folkene opp og vekket dem, og sa at Karl Bergsund var død, og ba de ville noen av dem gå ned og se om han hadde noen penger på seg, eller om han hadde breve på seg.

Derefter gikk Tosten tillikemed Helge Veme og Amund Veksal ned i stuen at forfare derom. Da lå Karl Bergsund død på bordet. Men de fant ikke flere penger hos ham enn to skilling, en neve med noen breve uti, samt et "ildføre", hvilket ble sendt til Karls fader.

Derefter beså de det ene sting som Karl Bergsund hadde fått fremme i brystet. Og som de så det, sa de at det måtte ha vært gjort med en tollekniv. Og de kunne ikke likere se enn det måtte ha vært gjort med en tollekniv.

S.22a. Da sa Sven Nilsen som sto derhos, til Tosten: "Det vet du, at jeg aldri har brukt noen tollekniv". Tosten svarte at han visste intet derav.

Da spurte Helge Sven Nilsen, om han hadde noen knive på seg. Dertil han svarte, jo. Da ba de han ville la dem se knivene. Dermed tok Sven tollekniven opp og viste dem, og samme kniv var blodig på begge sider alt opp til skaftet, og at det var den samme tollekniv som corneten nu her uti retten anviste. Og som han hadde vist dem samme kniv, spurte de om han hadde flere. Da svarte han, jo, og tok så en annen kniv opp og viste dem. Og det var en "junge" som intet var blodig. Videre var ei hans provning derom.

7. Helge Knutsen Veme prøvet like ord og enstemmig som fornevnte Tosten Narvesen, at ha medværet, hørt og sett, likesom fornevnte Tosten derom prøvet har.

8 og 9. Hans Røsby og Nils Kjeldsen prøvet at en jente ved navn Anne Catrine, som omløper at trykke lintøy, hun har sagt for dem, at hun var i fornevnte bryllup på Heggen. Og hun så at Sven Nilsen stakk til Karl Bergsund med en korde, kastet så korden om i den annen hånd, og stakk til Karl med en kniv og gjorde det med bakvendt hånd. Og sa at hun og Jon Follum gikk imellem dem at ville avstyre det.

Disse fornevnte ord sa de som beskikkelsevitner efter lensmannens befaling, av henne at ha hørt.

10. Derefter fremstilte seg Jon Torbjørnsen Follum, som først uten eds avlegg gjorde sin provning og tilstand, eftersom ei S.22b. av de andre forinnførte prov kan fornemmes noen mistanke eller adfardt, som hans provning kunne hindre at tages til forhør.

Er efter den oppleste ed, formanet at gjøre sin sannferdig provning og tilstand, som han ved samme eds avlegg ville være gestendig.

Har han da prøvet og tilstått, at han som forbemelt var uti fornevnte bryllup på Heggen. Og han ikke hørte eller fornam noe, enten av Karl Bergsund eller Sven Nilsen som kunne gi

årsak til noen klammeri, førenn om fredags aften da de satt neder ved bordenden, som endel av de forinnførte prov derom provet har.

Da talte Sven Nilsen til Karl Bergsund, at ville bytte lue med ham. Og Karl svarte "nei, din er bedre enn min". Sven satte sin lue ned på bordet for Karl og ville endelig bytte med ham. Og Karl ville end ikke, og sa han vel kunne få seg en lue, og sa til Sven: "Du har vel din fornøden. Tilmed vet du vel hvordan du har fått den".

Videre snakket de ei derom, men hver tok sin lue.

Straks derefter ba Karl Bergsund den forindbemelte Kari Andersdatter at hun skulle sitte opp i benken og leke for dem, som hun også gjorde. Og hun begynte også at sjunge på en salme, og Karl ba henne sjunge en annen. Da begynte hun at sjunge på den salme, Vår Gud han er så fast en borg, og Karl sang med henne. Men han hørte dem ikke tale et ord sammen, siden de talte om luer.

Og som de hadde sjunget et stykke ut i samme salme, da drog Sven sin korde ut og hugg bakvendt til Karl og ramte ham over luen og litt ned mot kinnet. Med det samme tok Sven korden til seg igjen, og stakk så like til brystet på Karl. Men han kunne S.23a. ikke se hvorledes samme sting ramte.

Da gikk Karls broder Bjørn Nøkleby på gulvet, og gikk til Sven og slo ham i hodet med flat hånd og sa: "Du stakk min broder som en skjelm".

Og med det samme hadde Karl og Sven reist seg opp imot hverandre og droges så både bord og benke gikk ned. Karl hadde intet skarpt for seg, men tok og slo fra seg med bare nevene. Og Jon og den jente Anne Catrine gikk imellem at ville styre til gode.

Da hadde Sven en dragen kniv i hånden og først stakk til Karl nogle sting med bakvendt hånd førenn Karl kom ut fra bordet, førenn de kom imellem dem. Men som de kom imellem dem ut på gulvet, da stakk Sven med kniven til Karl over deres aksler. Og Jon fikk et sting av ham i den nederste leppe inn på tennene, og jenten fikk noen sting igennem forkledet.

Dermed fikk han Karl ut ad døren og Sven og Bjørn ble inne igjen. Og med det samme som Karl gikk ut av døren, slo han seg for brystet og klaget seg, ba Gud nåde seg, at han hadde fått skade, og gikk dermed opp til et skjul, og Jon straks deropp efter. Da sa Ingeleff Heggen til ham: "Gud bedre oss. Jeg tenker at Karl Bergsund han er død".

Derefter kom også Sven Nilsen ut, og hadde dragen korde i den venstre hånd og en dragen kniv i den høyre hånd, og kom løpende opp mot liket som det lå. Da ba Jon Sven gå djevelen i vold. Derefter gikk Sven fra dem, og Jon Follum, Amund Veksal og en annen karl, de bar Karl Bergsund inn og la ham på bordet.

Videre var ei hans provning derom. Men på fornevnte hans gjorde provning og tilstand avla han sin bogered, således i all sannhet at være.

S.33a.

ALMINNELIG SAKETING PÅ TRØGSTAD I NORDERHOV
28.februar 1682.

Overværendes Ko.maj.fogd Sr.Henrik Petersen, bygdelenmannen Halvor Setrang samt efterskrevne lagrettesmenn, nemlig: Ole Bjørke, Ole Sørum, Jens Sørum, Knut Veien, Kristoffer Røyseng og Tore Dellen (Deli), samt menige tingalmue.

Ermelte Ko.ma.fogd Sr.Henrik Petersen lot for retten fremstille den fange som kaller seg Hans Tjøstelsen, som er bleven anholden for det mord på Helene Pålsdatter skal være begått.

Derhos fremla også fogden en henfindelse av Tandberg tingstue utstedt den 2.desember 1680, hvorved saken for geistig rett henvistes. Hvilken henfindelse befinnes av hans høyerverdighet bispen påskreven den 29.gbr.1681, hvorved han samme sak til verdslig rett igjen remitterer.

Efter tilspørgelse ble nu aldeles intet videre i samme sak forklart eller påberopt. Men lensmannen Halvor Setrang og almuen som nu snart ved to år holdt vakt over ham, ble tilspurt om de noen tid hørt eller fornummet noe av samme fange som kunne aktes eller hentydes til noen forstyrrelse eller at ham noen av sine naturlig sinn skulle være forrykt. Hvortil fornevnte lensmann samt Jakob Trøttelsrud, Johannes Egge såvelsom ellers mange flere av almuen svarte, at de intet S.33b. av ham fornummen, som til noen galenskap kunne forståes, untagen det at de ikke kunne få ham til at "læste", untagen de skulle lokke eller true ham dertil etc. Denne sak til videre betenkning og slutning er oppsatt og forfløtt til nestkommende 14.marti, som er idag 14 dager.

Hr.Eggert Stochflet av Christiania inngav en rikens citation dat.12,jan.1682, ved hvilken han innstevnet Tomas Ask for de tvende ødegårder Gåsefet og Karlsrud, som han formener seg berettiget og Tomas ham fraholden etc.

Innstevnte Tomas Ask møtte selv uti rette til stevningn og saken at svare.

Ble så videre av citanten Eggert Stochflet inngiven et skjøte av Hans Gudmundsen Hilden til salig bm.Hans Eggertsen utstedt, på den gård Hole samt det stykke engeland Gåsefet, dateret den 8.oktober 1648.

Dernest fremla Eggert Stochflet et avståelsebrev av Gudbrand Tommesen Ask til til salig bm.Hans Eggertsen utstedt på de tvende plasser Karlsrud og Gåsefet, dat.11.desember 1648.

Tomas Ask derimot fremla en revers som med salig bm.Hans Eggertsens navn underskreven, og skulle cassere det fornevnte Gudbrand Asks brev, dat.11.desember 1648.

Eggert Stochflet inngav sitt skriftige innlegg i saken, datert 24,hujus. Videre ble ei av ham inngiven eller forklart, men fordret saken til doms.

Tomas Ask efter tilspørgelse sa seg ei nu at medhave videre i saken at inngive, men beropte seg på en rettens forhandling som tilforn i samme sak skal være passert og han ville ha beskrevet. Og derfor begjærte oppsetelse i saken.

Denne saks videre betenkning er oppsatt til idag 14 dager, som er den 14.marti. Desforinnen belovet Sr.Eggert Stochflet at

tilskikke meg endel andre breve med salig bm.Hans Eggertsens hånd underskreven.

S.34a.

Hr.commerse commissar, veledle Lars Larsen uti rette produserte en rigens citation dat.29.9br.1681, ved hvilken han hitstevnet Hans Pedersen av Ådalen, 1.formedelst en uforsvarlig benektelse han skal ha gjort om et utstedt brev, og dermed søkt at føre ham og flere uti vanrøkte. Om samme post stevnet endel prov efter stevningens utvisning. 2,Nok tiltale ham formedelst han innfallen uti hans og Jacob Luths eiendom til Nes i Ådalen med bygning og åvirke etc. Derom også innstevnet endel prov efter stevningens formeld.

Den innstevnte Hans Pedersen møtte selv personlig i rette. Og som han ble tilspurt hvem der utløste ham den tid han satt uti arrest på Bragernes, da svarte han, at Lars Larsen løste ham ut. Men siden sa han at Narve Veme for ham berettet, at han utla pengene dertil, nemlig ti daler som han vedsendte til commissar Lars Larsen. Og han visste ikke av at Narve hadde utlagt samme penge, førenn Narve efter Hans'es hjemkomst sa ham det. Og at Hans'es kvinne skulle ha pantsatt Narve tre kjør derfor. Dog beholdt Hans og hans kvinne kjørne hos seg selv, og commissar Lars Larsen betalte de penge igjen til Narve. Og Hans betalte dem igjen til Com.Lars larsen med tømmer.

Derefter innstilte seg endel av de innstevnte prov, nemlig: Mikkell Oppen, Bård Olsen Heiren og Lars Siverson Somdal, hvilke efter avlagt ed provet som følger:

Mikkell Oppen provet, at nyss efter at fornevnte Hans Pedersen var hjemkommen av den arrest fra Bragernes, da var Mikkell og han tilsammen uti Jeremias's skredderhus ved Hønefoss. Da spurte Jeremias hvorledes at han slapp av arresten. Dertil svarte Hans: Det må jeg takke den dannemann Lars Larsen for, han hjalp meg derav. Og som Jeremias da videre spurte Hans hva han skulle gi Lars Larsen derfor, dertil svarte Hans Pedersen S.34b. at han derfor måtte sette ham sin odelsrett uti Vestre Bergsund. Videre var ei hans provning.

Lars Siverson Somdal provet, at han også fornevnte tid tillikemed Mikkell Oppen og Hans Pedersen var uti Jeremias Skredders hus ved Hønefoss. Og hørte samme fornevnte ord av Jeremias Skredder og Hans Pedersen likesom forinnført, at Mikkell Oppen derom provet har.

Bård Olsen Heiren provet at den tid Hans Pedersen kom hjem av den arrest fra Bragernes, da kom han underveis inn til Bård. Og Bård spurte ham hvor han slapp fra den klammeri. Da svarte Hans at Lars Larsen hjalp ham der ifra. Videre var ei hans provning derom.

Narve Veme som også til provs hitstevnet, møtte ei tilstede. Men hans sønn Tosten sa hans forfall, at han ei så rett til pass, at han kunne møte.

Ellers fremla hr.commissar Lars Larsen en attest under Engebret Heselbergs og Amund Veksals hånd, hvoruti de tilstår at ha den 21.mai uti 1680 hørt av Narve Veme, uti hr.com.

L.Larsens sagstue, noen gange tilsto, og så dertil at han ingen penge utla for Hans Pedersen at løse arresten, med videre des innhold, som Engebret og Amund nu her for retten vedsto således at være.

Angående den annen post i stevningen om den bemektigelse i Nes eignedeler, fremstillet hr.commissar Lars Larsen efternevnte prov, nemlig: Gunder Enger, Mikkell Strande, Knut Skagnes og Lars Siverson, hvilke efter avlagt ed uti Hans Pedersens samt Anders Nilsen Moss', deres nærværelse, provet som følger: Gunder Stensen Enger provet, at han er en mann ungefehr tredsins tiufge år gammel, og fra han var en liten dreng, er han oppvoksen i Ådalen. Og alt det han kan minnes, da har den sted og plass som Hans Pedersen i nestforleden sommer gav seg S:35a. til at bygge på, vært brukt under Nes med hugst og kløfftråd. Og han har hørt at de har kalt samme plass Øren (Auren). Videre var ei hans provning derom. Mikkell Strande sa seg ungefehr 40 år gammel og oppvoksen i Ådalen. Provet at det han kan minnes, da har den fornevnte sted og plass som Hans Pedersen forleden sommer bygget på, vært brukt under Nes med hugst og havn. Men han sier at han ikke er vitterlig at samme plass hatt eller har noe særnavn. Dog prøver han at han ikke har vært på det sted som Hans Pedersen har bygd eftersom det er oppe i marken, og han ikke vet eller har hørt at de marker har vært brukt av andre enn av Nes's besittere. Videre var ei hans provning. Derefter tilspurte Anders Nilsen fornevnte Mikkell Strande, om han ikke minnes at Peder Finnsand hadde bygslet den plass Auren av en fogd ved navn Hans Rasmussen Foss. Dertil svarte han nei, at han visste intet derav. Item tilspurte Anders Nilsen Gunder Stensen Enger det samme, om ham vitterlig at Peder Finnsand hadde bygslet den plass Auren av fogden Hans Rasmussen. Dertil svarte han at han visste ikke videre derav enn han hørt at Peder Finnsand sa for ham, at han hadde bygslet det. Men han visste ikke at Peder Finnsand hadde der noen tid noe bruk. Dog var han en gang med Jacob Luth og Peder Finnsand der oppe i marken som Hans Pedersen har bygd, at skulle lete efter rødstød og husetomter. Men de fant der ei annet enn en setervoll. Knut Skagnes provet at han på tyve års tid har vært og bodd i Ådalen. Og han har hørt av Nes's besittere, at de måtte ta den plass i bygsel av lagmannen, som de kalte Auren. Men om det S.35b. var den plass som Hans Pedersen har bygd på, det visste han ikke. Provet også at ham ei vitterlig at noen annen en Nes's besittere har hatt noe bruk der i marken, som Hans Pedersen har bygd. Videre var ei hans provning derom. Lars Siverson provet at han ingen vitenskap har til noen opplysning i denne sak at prove om.

ALMINNELIG SAKETING PÅ TRØGSTAD I NORDERHOV 1.mars 1682.

Var overværendes Ko.maj.fogd Sr.Henrik Petersen, samt efterskrevne lagrettesmenn, nemlig: Ole Sørum, Kristoffer Røyseng, Knut Veien, Jens Sørum, Ole Bjørke og Tore Deli.

Belangende den fra nestleden 17.september oppsatte sak imellem hr.justitiarius Christian Lund som citant på den ene, og Ole Skaug, Malte Kittelsby, Amund Honerud, Jens Vesetrud, Jakob Aslesrud (Aslaksrud) og Bjørn Flidtzhoug (Flekshaug) på den annen side, angående den ildebranns skaugskade ved Lille

Sandungen, så presenterte seg nu uti rette velb.hr. justitiarii fullmektige tjener Knut Villadsen, og i retten fremla en lensmanns og tvende menns besiktelse av Akers herred på samme skaugskade, som de for 60 rdl har taksert, dat. 20.7br.1680.

Av de innstevnte møtte nu ei flere uiti rette enn Jakob Aslaksrud og Malte Kittelsbys kvinne. (Bjørn Flekshaug, Amund Honerud og Jens Vesetrud er føyet til over linjen). Og ble ei videre av partene på enten sider i saken inngiven eller forklart.

Da efter denne saks leilighet og efterdi de fornevnte innciterede befinnes ved den i rettelagte dom, dat.14.februar 1678, at være tildømt at betale hvis av den påstevnte ildebranns skaugskade der er begået synden og sydvesten Lille Sandungen, hvilken efter den fremlagte derpå gjorde besiktelse og taksering befinnes at være anslagen for tredsinstiuffge riksdaler, så er de og hermed tilfunden samme 60 riksdaler at s.36a. betale, med samt ni riksdaler uti omkostning for denne prosess.

Hvoruti de enhver sin quota har at betale, såvel og Jakob Aslaksrud hans resterende anpart uti den forrige tildømte omkostning. Og Bjørn Flekshaug som også på samme forrig omkostning resterer 3 ort 16 sk. Hvilket alt de innen halvmånedsdag bør ha efterkommet, såfremt det ikke hos dem, for enhver sin quota, ved nam og vordering skal utsøkes.

Hr.commissar Lars Larsen nu for retten fremstillet det ene prov, nemlig Jeremias Skredder, som ei igår var tilstede, til at prove hans vitenskap om de ord han skal ha hørt av Hans Pedersen, om hans arrestes erledigelse fra Bragernes. Var og nu for retten tilstede fornevnte Hans Borgerud. Har så fornevnte Jeremias avlagt sin bogered, og derefter gjorde sin provning og tilstand om de ord som ble talt imellem ham og Hans Pedersen at være passert og talt likesom forinnført, at Mikkell Oppen og Lars Siverson Somdal derom provet haver. Hvilket også nu for ham ble opplest.

Veledle hr.commissar Lars Larsen nu her for retten tilspurte Anders Nilsen Moss om han er eller vil være den inciterede Hans Pedersens hjemmel til den påstevnte åvirke som han har begått i hans gårds Nes's eigefeler. Hvortil han svarte, at han har Hans kongl.maj.skjøte dat. 17.desember 1668, som lyder på en plass kalt Øffren (Auren), skylder to skinn, beliggende i Ådalen i Norderhov prestegjeld. S.36b. Hvorav han sier at kongelige skatter og rettigheter er betalt. Hvorom han fremviste en kvittering av forrig fogd Sr.Christen Christensen, dat.14.febr.1682. Og derhos fremla Anders Nilsen en bygselseddel som salig Hans Hansen til fornevnte Hans Pedersen utstedt, på en plass kalles Auren i Norderhov prestegjeld, skyldende to skinn, dat.1.mai 1678. Og så som samme bygselseddel er skrevet på ustemplet papir, kunne det ikke uti rette accepteres. Men som Anders Nilsen det end annen gang fremla, med endelige påstand at det uti retten skulle antages, da ble av ko.maj.fogd derimot protestert med påstand, at hvis samme bygselseddel omformelder, bør være forbrutt efter ko.maj.papirforordning

med des sigt og bøter som samme forordning tilholder.

Hr.commissar Lars Larsen fremla en videmeret copi under hr.amtmann Tonsbergs hånd av hans skjøte til Jacob Luth og Lars Larsen utstedt, i blant annet lydende på Nes med underliggende Auren og Lindeli, skyldende 3 1/2 huder 1 skinn etc, dat.7.oktober 1668.

Videre efter tilspørgelse sa Anders Nilsen, at han ei anderledes er Hans Pedersens hjemmel til foromrørte plass og bruk, enn den i rettelagte salig Hans Hansens bygselsedel omformelder, og at han ikke har sett eller visst hvor den plass er beliggende, som er påstevnet at Hans Pedersen har brukt og bygget på. Refererer seg til Hans høyex.skjøte dat.Akershus den 17.aug.1664 og confirmeret den 17.des.1668, lydende på Auren skyldende to skinn, som og således uti matrikulen immført.

Og var begjærendes sakens oppsettelse til neste alminnelige saketing, eftersom han foregiver at det originale skjøte som lyder på omtvistige plass, det er beliggende under forsegling uti salig Hans Hansens bo, så han ei nu kunnet få det i rette. Hvilket han og videre forklarte med Sr.Christoffer Hansens missive, dat.24.febr.1682.

S.37a.

Derimot svarte com.Lars Larsen, og formente efter forinnførte bevisligheter, at sådan oppsettelse formedelst skjøtets irettekommelse, ei bør komme ham til noen hindring til rettens forlengelse over Hans Pedersen, efterdi han er gestendig og ei disputerer derimot, at salig Hans Hansens arvinger jo efter skjøte kan tilkomme benevnte Auren som skylder to skinn. Men efter Anders Nilsens egen vedståelse befinnes han ei gestendig at være det sted eller plass som Hans Pedersen har bygt på. Og videre refererte seg til sitt skriftlige innlegg som i retten ble opplest og datert igår den 28.februar.

Derefter var hr.com. Lars Larsen begjærendes av Ko.maj.fogd Sr.Henrik Petersen, at såfremt fornevnte Hans Pedersen for forskrevne ovenbeviste bedrifter ikke stiller ham nøyaktig borgen og forsikring, så og at ham til sakens utdragt ei videre skade og ulempe av ham skal tilføyes, at han da måtte berge for seg selv. Hvorfor hr.commissar erbød seg at holde fogden skadesløs.

Til videre betenkning er denne sak oppsatt til nestkommende 6.april.

Velermelte hr.commissar Lars Larsen ennu uti rette produsert en rigens citation av 29.9br.1681. ved hvilken han hitstevnet Truls Aslesen Semmen for gjeld.

Item for han uten hans minde bruker den del som han i Søndre Semmen er rådig.

Item og seg bemektiget seg den halve del i Skollerud som han er eiendes, og det uten bygsel og minde.

Item dertil stevnet monsr.Jacob Luth om han dertil vil være hans hjemmel.

Innstevnte Truls Semmen møtte selv uti rette til stevningen og saken at svare. Og på monsr.Jacob Luths vegne møtte hans

S.37b. fullmektig tjener Albrit Kruse.
Dernest fremla hr.commissar et pantebrev av Rangdi Asledatter til ham utstedt på atten settinger i Søndre Semmen for 60 rdl, er dat.8.9br.1676.
Truls Semmen imot samme brev protesterte, at hans moder ei kunne være mektig til at bortsette samme gods, eftersom det var hans salige faders odel, og hans moder var ikkun giftingskvinne dertil.

Hr.commissar refererte seg til fornevnte brev, som av hans brødre til vitterlighet bekreftet. Så og lest både til tinge og på arvetomten, og formener at Truls's snakk ei noe derimot bør gjelde.

Truls Semmen beropte seg også på at hans medarvinger også burde hertil vært stevnet.

Angående den annen påstevnte post om Skollerud, derom til hr.commissars adkomsts bevisning, refererte han seg til den i rettelagte copi av Hans høyexel. skjøte, dat.7.okt.1668.
Derefter tilspurte hr.commissar Lars Larsen fornevnte Truls Semmen, hva bykselseddel både han har og hans broder Kristoffer Skollerud har hatt for ham på den halve part i Skollerud.

Dertil svarte Truls Semmen at han begge ganger har stedt og fest samme halve part av Sr.Jacob Luth, både for hans salige broder og siden for seg selv, og derpå har tvende bygselsedler som han dog ei nu hadde her tilstede.

Fornevnte Albrit Kruse på sin husbond Jacob Luths vegne, gjorde sin innsigelse i denne sak, således at Jacob Luth har stedt og fest Truls Semmen den halve part uti Skollerud og derpå gitt ham sin bygselseddel, som og dertil er hans fulle og faste hjemmel, Og dersom hr.commissar synes derved noen formastelse av hannem begået, da erbyder han seg hannem dertil S.38a. at svare, enten han vil stevne ham derfor til åsteden eller sitt verneting.

Herimot com.Lars Larsen svarte, at efterdi Jacob Luth tilforn har bygslet samme halve gård til avgangne Kristoffer Skollerud, som Truls Semmen nu her selv tilstår, formener han nu efter lov og rett at være berettiget at bygsle den bort til hvem han løster, eftersom de eiger gården tilfelles og uskiftet efter skjøtets utvisning. Og ei behøvende at stevne annen enn den som på gården innfløtt. Og derom videre refererte seg til sitt innlegg som nu iretten opplest, datert igår.

Videre ble nu ei i samme sak inngiven eller forklart, hvorfor den er oppsatt og forfløtt til nestkommende 6.april. Til dess behøves til underretning i rette det efter salig Asle Skollerud forfattede skiftebrev. Så og nærmere underretning om den fordrende gjeld, såvel også hva Truls Semmen derpå levert og betalt.

Velermelte hr.commissar Lars Larsen lot tinglyse en kontrakt imellem ham og Fredrik Olsen om bordskjørsel som Fredrik ham

tilsiger, dat.20.februar 1682.

Nok lot han tinglyse et pantebrev av Anders Nilsen Moss til Maren, salig David Sinkler utstedt på 399 rdl, hvorfor til vederpant satt den sag uti Hønnefoss med des tilbehør, så og alt det jordegods som salig David Sinkler har skjøtet til salig Hans Hansen efter skjøtets medfør, efter som han sier seg det ham således arvelig tilfallen, dat.1.desember 1679.

Nok lot hr.commissar Lars Larsen tinglyse et Kongl.nådigste S.38b. confirmerede makeskiftebrev, hvorved han seg har av Norderhov prestebolsgods tilskiftet uti Sognedals anneks, Lundesgård skyldende fire huder med bygsel, Kroksrud fire kalvskinn med bygsel, Jonsrud fire kalvskinn med bygsel og uti Hovland fire kalvskinn uten bygsel. Item uti Ådals anneks, Nedre Lindeli skylder to bismerpund fisk med bygsel, og uti Nes fem pund fisk uten bygsel. Hvorimot givende til vederlag, Vestre Hønen skylder årlig to skippund en fjerding tunge med bygsel, foring og visøre 2 ort 10 skilling, Gaugnum (Gagnum) skylder 1 1/2 skippund tunge med bygsel foring og visøre 2 ort 10 skilling. Item uti Grans prestegjeld på Hadeland, Vestre Dehlen et halvt skippund tunge med bygsel etc. Er datert 21.januar 1681.

Nok lot han tinglyse et skjøte av veledle Lars Jacobsen til ham utstedt på tvende gårder, nemlig Vestre Hønen skylder 2 skippund byggmalt og 5 lispund rugmel med bygsel, leding 2 sk., visøre 8 sk., foring 1/2 dl. Nok Gagnum med bygsel tunge malt 1 1/2 pd, leding 2 sk., visøre 8 sk., foring 1/2 dlr. Er datert 16.9br.1679.

Nok lot han tinglyse et pantebrev av Kristoffer Eriksen Sagmester til ham utstedt på hans iboende hus ved Hønnefoss for 48 rdl, dat.27.febr.1682.

Nils Villadsen ved Hønnefoss lot tinglyse et skjøte av Karen salig Hans Hansens til ham utstedt, på den halve part uti Nils Rasmussens forrig sag ved Hønnefoss, dat.28.9br.1681.

Nok lot ermelte Nils Villadsen tinglyse et pantebrev av Fredrik Olsen Holdst til Nils Hansen Tule på Bragernes utstedt, hvorved han for 800 riksdaler capital ham S.39a. ipantsetter, såsom ved upant, halvanden sag i Hønnefoss på Ringerike, den ene kalles Lerfallsagen, den annen halve sag kalles Kvernhusagen, tillike med hans kvernhus etc. Dat.5.9br.1681.

Imot samme fornevnte brev gjorde Knut Olsen sin innsigelse, at han er eigende 1/3 part uti den fornevnte halve Kvernhusagen. Og derfor protesterer at Fredrik Olsen ei mektig det ham tilhørig at bortsette. Og begjærte tingsvitne at han denne innsigelse derimot gjorde.

Kristoffer Haldem (Hallum) fremstilte seg, og fordret den sak til endelighet som fra seneste ting oppsatt, imellem ham og hans søsken på den ene, og Truls Rolfsen, Lars Siverson og Gunder Larsen på den annen side, angående det tiltagne åvirke på Gunbjørnrud.

Av de innstevnte møtte Lars Siverson, begjærte oppsettelse til neste ting formedelst Truls Rolfsen er på munstring. Men citanten fordret dom i saken etc. Da efter denne saks leilighet. og efterdi Kristoffer Hallum med de i rettelagte breve og documenter beviser og forklarer fornevnte halve ødegård Gunbjørnrud at være ham og hans søsken og medarvinger tilhørig, og hittil vært uti deres og deres foreldres feste og bruk, og derimot de innciterede Truls Rolfsen og Lars Siverson ei beviser seg noen rett eller lovlig adgang til samme plass, eller noe dets bruk at have eller være S.39b. berettiget, medens bare av tiltagen formastelse seg fornevnte åvirke tiltaget, så er de hermed tilfunden at forskaffe citantene like så meget godt døgtig høy og på like bekvem sted som de på fornevnte Gunbjørnrud slaget og åvirket, såfremt det på steden åvirkede og arresterede er så fordervet at citantene ei dermed kan være benøyet. Iten har de at erstatte citantene for denne prosesens omkostning seks riksdaler, og det alt innen halvmånedsdag, såfremt det ikke ved vorderings adferd hos dem skal utsøkes. Derforuten bør de for slik deres formastelse bøte til Ko.maj. hver åtte daler tre mark sølv efter R.B.1.cap. Men Gunder Larsen der allene medværet som en daglønner og tilhjulpen, ikun at bøte en mark sølv.

Jon Simensen ved Hønnefoss i rette produserte en rigens citation dat.12.desember 1681, hvorved Sr.Peder Sørensen og Sr.Hans Holdst av Bragernes og Strømsø, som formyndere for salig Claus Trondsens sønn, har latt hitstevne og i rette fordrer endel her av Norderhov prestegjeld for restands og gjeld, som de til salig Claus Trondsen skal være skyldig. nemlig:

Gunder Sørensen ved Hønnefoss, som fordres efter en fortegnelse under Hans Holstes hånd, dat.24.februar 1682 fordres, = 20 daler. Gunder Sørensen møtte i rette og derimot innga sitt skriftlige innlegg datert igår, hvoruti han beroper seg imot samme krav, at ha på hans salige vermoders vegne regning, og at komme tilgode 20 rdl 2 ort 16 skilling. Og så som Jon Simensen intet annet til fordringens forklaring fremstiller, eller hvorledes med deres avregninger er S.40a, beskaffet, enn den fornevnte fortegnelse, da eragtes fornøden at Gunder Sørensen innfinner seg til avregning med citantene, som originalbøker og avregninger om den handel må forevise, med formodning de seg i minnelighet imellem ligner. Hvis ikke her kan, da til neste ting efter forevisende originalbøker og avregninger at gåes, hvis retten kan medføre.

Nok var stevnet Knut Hansens arvinger for 30 rdl 3 ort 2 sk. På hans datters vegne svarte hennes mann Søren Andersen Moss, at hun var et umyndig barn den tid hennes fader døde, og aldeles intet efter ham arvet. Og derfor mener seg ei pliktig noen gjeld efter hannem at betale. Hvilket om seg således forholder, er rett og billigt at at akte samme hans påstand, hvorom dog til neste alminnelige saketing må gjøres nærmere underretning.

Item hitstevnet Harald Andersen Vaker, Tolle Hvals arvinger,

Ole Eikli, Kristoffer Hallum, Asle Skolleruds arvinger, Rolf Semmens enke.

Item Jakob Trøttelsrud, som fordres 6 3/4 daler 10 sk. Han møtte og vedsto samme gjeld, men sier at ha derimot regning med Ragnhild salig Claus Trondsens.

Med alle disse fornevnte er således forabskediget likesom oven med Gunder Sørensen.

RETTERGANG PÅ TANDBERG TINGSTUE I NORDERHOV
7.mars 1682.

Var overværendes bygdelenmannen Halvor Setrang samt efterskrevne lagrettesmenn, nemlig: Gunder Gagnum, Ole Siverson Vaker, Jon Skjør vold, Jørgen Vaker, Engebret Veisten og Ole Vestern.

Hvor da Hans Nilsen Windelboe i rette produserte en rigens citation av dato 8.desember 1681, som fra nestleden 16.februar til idag forfløtt, ved hvilken Kongl.maj.forrige fogd sr. Christen Christensen hitstevnet en stor andel av bønder og S.40b. almue her av Norderhov prestegjeld for restands og kongl.rettighet de til ham resterer og innesitter.

Iblant andre som ved samme stevning hitstevnet, fremstillet seg Paul Jensen Vang og erbød seg til regning imot fornevnte Sr.Christen Christensen nu her for retten. Og foregav at han tidt og ofte har erbødet seg til regning med ham, men det hittil ikke kunnet erlange. Og formemer seg at ha tilgode og fordring hos ham, og beklaget seg at Christen Christensen allikevel foruten noen lovlige søkning og adfart har latt ham besøke med militarisk execution tvende gange, allikevel han vet seg intet til ham at være skyldig. Formente seg og ei pliktig oftere efter dette stevнемål at møte, som nu tvende gange derefter møtt til forgjeves.

Hans Nilsen Windelboe efter tilspørgelse sa seg ei videre efter dette stevнемål at ha i rette fordre med hvis noen av dennem til ham kunne restere for den tid han var Sr.Christen Christensens fullmektige tjener til kongelige skatters og rettigheters oppebørsel for de fem år 1671, 1672, 1673, 1674 og 1675.

Men hvis videre søkning Sr.Christen Christensen derefter kan ha, begjærer han på hans vegne at måtte til en viss dag eller neste saketing forfløttes, efterdi Christen Christensen nu selv er uti forfall til utskrivningen i Christiania.

De innstevnte møtte alle sammen og erbød seg uti rette, undtagen disse efterskrevne:

Knut Bjørnstad, som sies at ligge sjuk i byen.

Mikkel Veksal.

Av Ole Torkelsens arvinger møtte ei flere enn Peder Rasmussen.

Jon Kulleruds arvinger.

Simen Helgerud.

Tore Øst-Vemes arvinger.

Morten Heggeli.
Mattis Mikkelsen.
Frans Stolpestad.
Bård Heiren.
Hans Dal, død.
Anders Fuleli.
Greger Åsen.
Inger Klokkers.
Augustinus Hoff. (er Haga?).
Hans Kvernbergsund, død.
Halvor Skredders kvinne.
Abraham Alm, bor på Hadeland.
Nils Krakkestadstøe.
Anne Vestern.
Enken "Taarns" (???) arvinger.
Peder Kytte (Kyta), er soldat.
Ole Kongelff.
Erik Giloug (Gile), død.
Jon Kyte (Kyta), død.
Even Røyseng, syk.
Mons Møller, syk.
Ouwen Bjørnsen, syk.
Gunder Dal. død.
Ole Pedersen Froeg (Frok).
Rasmus Myrstuen.
Iver Jammerdal, død. Dog møtte hans kvinne.
Ole Heiren, død.
Gudbrand Frankrig.
S.41a. Halvor Stiksrud.
Knut Gile, bor på Hadeland.
Halvor Haugen.
Knut Ågesen.
Asbjørn Hengsle, død.
Alle de andre uti stevningen innførte møtte selv, og noen få
absente lot svare for seg.
Dog fra Ådalen og Soknedalen ingen møtte.

Villads Trøgstad beklaget seg at Christen Christensen ei ville
gjøre regnskap med ham, og formente at han er ham intet
skyldig. Formener seg og ei pliktig videre efter denne
stevning at svare.

Peder Rasmussen formente seg og ei pliktig efter dette
stevnemål at svare, eftersi hans medarvinger ei dertil finnes
stevnet.

Julius Gile beviste med Jens Castensens seddel at ha betalt 2
ort 4 sk. av Hans Nilsens restands, dat.16.desember 1679.

Tosten Frok efter Hans Nilsens restands = 4 dl 18 sk.. som han
vedsto at være. Men sier seg derpå at ha levert Christen
Christensen 1 1/2 tylt hustømmer for 9 ort. Nok foregav han at
Kristoffer Sundby fikk en "øg" (hest) hos ham efter Hans
Nilsens seddel og begjæring. Hadde dog seddelen ei tilstede.
Og Kristoffer gjorde sin "vaaring" (vårønn ?) med øgen, og
derfor ville kvittere to daler, hvilket Hans Nilsen ham også
godtgjorde. Og ble deres regnskap klarert, samt og 1/2 qtr.
tiende korn som og skulle resteret, dermed klarert.

De andre innstevnte og tilstedeværende formente seg og ei pliktig videre etter dette stevnmål at møte, efterdi dermed ei søkes til noen endelighet etc.

RETTERGANG VED HEIEREN (I NORDERHOV) 8.mars 1682.

Var overværendes bygdelenmannen Halvor Setrang, samt efterskrevne lagrettesmenn, nemlig: Jens Sørum, Kristoffer Hallum, Knut Veien, Knut Ve, Tomas Haugen og uti Nils Follums sted Paul Oppegård.

Kom da for oss uti rette ærlig og velforstandig mann monsr. Jørgen Larsen som fullmektig på Sr.Christen Christensens vegne, efter en inngiven skriftlig fullmakt dat.1.hujus, uti rette produserte en rigens citation av dato 8.des.1681, ved hvilken fornevnte Christen Christensen til idag latt hitstevne S.41b. Peder Simensen for en gjeld og fordring han ham skyldig, dependerende av deres felles sagbruk her uti Heieren.

Såsom først en summa på 496 1/2 rdl 6 sk. som ham ved byfogden på Bragernes Sr.Christoffer Hansens dom er tilfunden at svare. Dernest for annen utlegg og vederlag deres felles bruk angående. Søkende derfor utlegg og innførsel uti hans anpart sag og plasser med tømmer og videre des tilbehør etc.

Item ved samme stevning hitstevnet Bård Heieren til at forklare hva enhver til bemelte felles bruk forstrakt har.

Item stevnet Lars Simensen Dramdal til at bevise med hva det han seg samme felles sagbruk og huse berettiget, med videre derom samme stevnings bemeld.

Efter stevningens oppskrift befinnes den for Peder Simensens logement i Christiania at være forkynt uti hans kvinnes påhør etc.

På innstevnte Peder Simensens vegne møtte aldeles ingen i rette til saken eller stevningen at svare, hvorvel mange gange påropt.

På den innstevnte Lars Simensens vegne møtte hans sønn Hans Larsen med hans skriftlige innlegg som 3.hujus datert. Derefter ble fornevnte Hans Larsen av Jørgen Larsen tilspurt, efter hva hjemmel eller fullmakt hans fader kan tilkomme at bruke eller seg bemektige noe uti dette påstevnte sagbruk og sagstue, som Christen Christensen efter kontrakt og byfogdens dom berettiget.

Dertil svarte Hans Larsen at han intet videre dertil hadde at svare enn fornevnte innlegg at fremlegge.

Derefter fremla monsr.Jørgen Larsen en byfogdens Sr.Christoffer Hansens dom av Bragernes byting utstedt, den 24.juli 1679, imellem ermelte Christen Christensen og Peder Simensen dømt og avsagt, hvis slutning og avsigt nu for retten ble opplest.

Videre fremla monsr.Jørgen Larsen en min og lagrettes dom av Tandberg tingstue utstedt den 9.november 1675, hvorved han forklarer at ham er tildømt 1/3 del uti fornevnte salig Simen Larsens sag, samt 1/3 del uti tilhørigte trende S.42a. rødningsplasser, hvilket Jørgen Larsen tilsto at ha igjen til Christen Christensen overdraget.

Uti fornevnte min dom finnes innført, at den forømrørte sag og des tilbehør er den 13.august 1675 taksert og vorderet.

Såsom sagens bygning med t...ra..(?) og tilfang foruten jernredskap aktes for 30 rdl.

Dernest stenkaret og dammen samt bulverket under rennene som tilfelles både til denne og Tomas Asks sag, aktet for 50 rdl. Item landhengslet som til begge fornevnte sagers nøtte, aktet for 6 rdl.

Storhengslet med stenkarene på begge sider, som til alle fire sagers nøtte, aktet for 60 rdl.

Siden samme fornevnte taksering finnes intet videre av nye at være reparert eller forbygt.

Dog sagtuen, som da ei taksert, var Jørgen Larsen begjærendes at den nu måtte takseres og vorderes. Og derfor var begjærendes av fornevnte Hans Larsen, at han nøkkelen dertil vil fra seg levere.

Dertil svart Hans Larsen at hans fader Lars Simensen har levert ham nøkkelen til samme sagstue. Og har noe av hans tøy liggende der inne, og at han ingen befaling har til at levere samme nøkkel fra seg. Ei heller ville opplukke døren til noen des besiktelse.

Hvorimot Jørgen Larsen formente, at han innen halvmåneds dag burde den røddiggjøre, eller ved ombudsmannens og rettens hjelp og assistens til des fullbyrdelse befordres.

Samt og at skje vedbørlig og fullkommen utlegg for den påpstevnte fordring uti hvis anpart Peder Simensen uti bruket og dets tilbehør kan ha til overs over fornevnte Jørgen Larsens 1/3 del og Christen Christensens egen 1/2 part, S.42b. såvidt det kan tilstrekke,

og for det øvrige som her ei kan finnes fyldest til at forholdes efter loven, og Christen Christensens derom gjorde prtestation uti hans erverbede stevning.

Item foregives at Peder Simensen skal være eiende den halve part uti Østen Seter, som Jørgen Larsen også pretenderet til denne gjelds utlegg efter des verdi og taksering.

Da efter som ingen underretning her i retten forklares, hvorledes det seg forholder med den Aske gjeld, samt de vogner(?) som i byfogdens dom meddeles at Christen Christensen uti sin betaling såvidt skulle, til en del, antage og la seg korte, enten det således er skjedd og har sin riktighet eller mislighet, så og om de har på enten sider eller begge innfunden eller søkt den endelig avregning og liquidation, som og uti fornevnte byfogds dom formeldes, så kunne nu denne sinde ei noe til endelighet sluttet eller vedgjøres.

Men til des videre underretning som forbemelt at forklare, er

denne sak oppsatt og forfløtt til nestkommende 24.april.

RETTERGANG PÅ TRØGSTAD I NORDERHOV 14.mars 1682

uti efterskrevne forut oppsatte saker. Var overværende ko.ma.fogd Sr.Hendrik Petersen, bygdelenismannen Halvor Setreng samt efterskrevne 12 lagrettesmenn, nemlig: Gunder Gagnum, Jørgen Vaker, Rasmus Veisten, Lars Veisten, Engebret Veisten, Halvor Bråk, Tore Deli, Jon Skjør vold, Ole Siversen Vaker, Lars Krakstad, Harald Vaker og Hans Nordby.

Hvorda ermelte ko.ma.fogd Sr.Hendrik Petersen lot for retten fremstille den fange som kaller seg Hans Tjøstelsen, og efter S.43a. forrig oppsettelse nestleden 28.februar fordret saken til doms. Og ei noe videre i saken er forklart.

Da efter denne saks leilighet, som ved første rettens forhandling og slutning den 12.desember 1680 er vorden eragtet og henvist til den geistlige rett til påkjennelse, om denne fange skulle befinnes av noen forstyrrelse at ha noen brøst på hans naturlige sinn og skjell, som ham uti hans ord og bekjennelse passeret ofte skreven er, kunne undskylde eller noe eftergives, såsom de grovelige gudsbespottelser av ham utfallen etc.

Hvoruti hans høyerverdighet bispen doctor Hans Rosing har skreven sin betenkning på samme henfindelse, og igjen henviser saken og des påkjennelse fra den geistlige og til verdslige rett.

Hvorefter samme fange som forbemelt er til alminnelig saketing nestleden 28.februar igjen i rette ført. Og da både bygdelenismannen og all tingalmuen tilspurt, som nu ungefehr 1 3/4 års tid holdt vakt over ham, om noen har hørt eller fornummet noe om samme fange som kunne agtes eller hentydes til nopen forstyrrelse, eller at ham noen av sine naturlige sinn skulle være forrykt, hvorom ingen av almuen noe derom har gitt til kjenne, videre enn en stor del som således dertil svarte, at de intet av hannem fornummen som til noen galskap kunne forståes, videre enn det at de ikke kunne få ham til at lese uten de skulle lokke eller true ham dertil etc.

Efter hvilken beskaffenhet og efterdi denne fornevnte fange iblant adskillige og underskedlige hans beretninger og S.43b. bekjennelser som forbemelt, har selv bekjent og tilstått, at han har vært nærværende med uti og ved Helene Pålsdatters hus den tid hun ble myrdet, også merkelig berettet hvorledes dermed skal være tilgåen, uten det han ei villet vedgå noen hans håndeverk til samme udediske mord og røveri, men skulle være skjedd ved tre andre hans medfølgere, nemlig Tosten Johansen, Nils Hansen og en ved navn Ambros, av hvilke ingen er bragt her til stede, og derom ei annen vitenskap has enn denne fangens egen beretning etc.

efter slik hans egen bekjennelse, at han har vært i ferd og følge med fornevnte røvere og mordere, da dette mord og røveri er skjedd, at det ei åpenbaret, men holt fordult ungefær et ganske år inntil han derfor er pågrepen, så vites ikke med rette at kan kjenne og dømme ham fri og uskyldig, at han jo derfor bør lide og straffes "paa hans liiff och fræed effter høy lofflig koning Christian Terti Recess 22.capt. des anledning.

Men eftersom hans høyerverdighet bispen uti foromrørte hans henfindelses 4.de post melder om de gresselige bespottelsers hårde straff, at såvidt den i lovene(?) ei finnes, kan den ikke av noen annen enn av den høyeste øvrighet berammes og settes.

Så underdanigst henfinner vi det også for høyere dommere og øvrighet hvorledes med hans straff og refselse skal forholdes.

Belangende den annen fra nestleden 28.februar til idag oppsatte sak imellem Sr.Eggert Stochflet som citant på den ene, og Tomas Gudbrandsen Ask på den annen side, angående de tvende plasser Gåsefedt og Karlsrud, så fremstillet seg nu på S.44. Eggert Stochflets vegne hans fullmektige tjener Gudbrand Christensen, som efter tilspørgelse sa seg ei videre uti saken ha at inngive, men endelig fordret dom i saken.

Vederparten Tomas Ask møtte selv uti retten tilstede, og beropte seg på at han har prov og vitnesbyrd i saken at føre hvorledes han er kommen til det gjenbrev av sal. b.m.Hans Eggertsen.Og derfor begjærte videre oppsettelse i saken, at han dem kunne få innstevnet.

Fornevnte Gudbrand Christensen ble tilspurt om han ville bevilge videre oppsettelse, hvortil han svarte, nei. Men var ennu som tilforn endelig begjærende dom i daken.

Ko.ma.fogd Sr.Hendrik Petersen gjorde også sin innsigelse, at eftersom det fornevnte av Tomas Ask i rettelagte gjenbrev er siktet og beskyldt såsom for uriktig at være, vil han også sin tiltale på ko.ma. vegne deruti ha seg forbeholden. Og derfor begjærte at samme brev måtte forbli uti retten tilstede.

Da efter tiltale gjensvar og denne saks leilighet som Tomas Ask begjærer videre oppsettelse og fremskudd uti, formedelst prov og vitnesbyrd som han uti saken sier seg at ville be innstevne, hvilket imot saksøkerens så strikte påstand, så formedelst han seg ei tilforn derpå beropt eller fremført efter høylovlig koning F.s recess'15.capt., ei kan eragtes til sakens lenger opphold eller forhal.

Men derutinnen, såvidt den nu voris slutning og skjønnsomhet synes at være undergiven, således observeret og forefunden, at såsom citanten Sr.Eggert Stochflet har til sin søkning og S.44b. stevнемåls forklaring, først uti rette produsert et fullkommen skjøtebrev av Hans Gudmundsen Hilden til salig b.m. (borgermester) Hans Eggertsen utstedt, på det støkke engeland kalt Gåsefedt, skyldende en fjerding rente, dat.8.okt.1648, og finnes at være tinglyst den 16.november i samme år.

Dernest det avståelsebrev av Gudbrand Tommesen Ask til ham utstedt på Karlsrud med des underliggende eiendom, samt

fornevnte Gåsefedt, det ubehindret at nyte, "forstaa" efter Gudbrand Ask og hans hustrus død, efter derom hans forrige breve og adkomsts innhold som ham derpå meddelt og given er etc. Samme avståelsesbrev, som med Gudbrand Asks signet, samt hans sønn Tomas Gudbrandsøns, hans svogers Kristen Sørensens, den sorenskrivers Jens Nilsens og Arne Gomnes, deres hender og signeter til vitterlighet bekreftet, dat.11.desember 1648. og tinglyst den 17.januari 1649 etc.

Derimot har Tomas Ask i rettelagt det forindbemelte gjenbrev, som allene salig Hans Eggertsens håndunderskreven, og iligemåde datert 11.desember 1648, og efter dets oppskrift at skulle være tinglyst den 23.dito.

Imot samme fornevnte gjenbrev har Sr.Eggert Stochflet ved hans inngivne innlegg uti adskillige måter protesteret, og fornemmelig uti dets 4.de post holde det suspekt og såsom uriktig, såsom han deruti i adskillige måter demonstrerer etc. Dog des uanseet såvidt den plass Gåsefedt angår, synes at samme gjenbrev ei noe kan hindre imot det foromrørte skjøte, som salig Hans Eggertsen derpå av Hans Hilden erholdt, som ham det til fullkommen odel og eiendom hjemler og bebrever. I synderlighet Tomas Ask ei lovlig forklart eller bevisliggjort at han eller hans foreldre vært dertil næmere S.45a. eller bedre odelseiere eller berettiget enn fornevnte Hans Hilden, videre enn det vært fulgt og brukt under Ask av ham og hans salige fader, dog uten etterrettlig forklaring, enten det vært fulgt og brukt for frelselig odel og eiendom, eller pant, eller for leie og landskyld. Hvorpå ei heller kunne skje noen amagelse av salig b.m.Hans Eggertsen eller hans arvinger, sålenge Gudbrand Ask og hans hustru levde, efter de forord som derom uti fornevnte avståelsebrev finnes innført etc. Hvorfor samme fornevnte plass Gåsefet herefter forblir under salig b.m.Hans Eggertsens arvinger efter fornevnte adkomstbrevs kraft og des medførende hjemmels berettigelse, all den stund det således usvekket ved makt står.

Uti det øvrige såvidt den plass Karlsrud anrører, som citanten allene efter foromrørte Gudbrands Asks avståelsesbrev pretenderer, da eftersom det derimot i rettelagte gjenbrev av citanten holdes for suspekt og uriktig, og såsom uti tvilsmål at ei skulle være med salig b.m.Hans Eggertsens egen hånd underskreven, hvilket efter allerede hittil for oss fremkomne underretning er en ganske mørk og tvilrådig sak, hvis like vi befinner efter loven odels B og L.L:B.22 cap., samt salig høylovlig koning Friderich den 2.recess 4.capt., des skjønnsomhet og påkjennelse til overdommere at henhøre. Hvorfor vi det også til voris overdommer veledle hr. lagmann remitterer.

Hr.Michel Kjeldsen Stub lot tinglyse et skjøte av Nils Gundersen til ham utstedt på den gård Hverven, skyldende 2 1/2 skippund malt.
Item en engeplass Vekkeren, skylder 6 lispund. Samme brev datert 27.oktober 1681.

ALMINNELIG SAKETING PÅ GOMNES TINGSTUE I HOLE
den 17.mars 1682.

Var overværendes Ko.ma.fogd Sr.Hendrik Petersen, bygdelensmannen Johannes Svarstad samt efterskrevne lagrettesmenn, nemlig: Ole Rudsødegård, Peder Haug, Tolle Haug, Tron Horum, Ole Berg og Ole Stadum, samt menige tingalmue.

Hvor da ermelte Ko.maj.fogd lot opplese og forkynne Kong.maj. nådigste forordning om consumtions oppebørsel uti Norge, dat. den 24.januar 1682.

Nok opplest og forkynt Kongl,maj. nådigste forordning anlangende dem som med kongel. moratorius fra deres creditorer at betale, seg vil befri. Item om de som fallere. Dat.28.januar 1682.

Iligemåde publiseret Kongl.maj. nådigste forordning om resterende hos uti skatt, des copie under amtmann Tonsbergs hånd, dat.4,febr.1682.

Engebret Heddelberg lot tinglyse et skjøte av Ansten Nilsen Sørtdal, Lars Svendsen, Jon Svendsen, Birgitte Svendsdatter, Paul Li og Nils Nordal (?) til ham utstedt, på en fjerding jordegods med bygsel kalles Vekkeren, som Tron Horum tilforn brukt. Dat.12.desember 1681.

RETTERGANG PÅ TANDBERG TINGSTUE I NORDERHOV
6.april 1682.

Lagrettesmenn: Ole Vestern, Ole Skøyen, Gudbrand Setrang, Harald Frok, Lars Veisten og Engebret Veisten. Var hosværende bygdelensmannen Halvor Setrang.

Hvor da veledle hr.commissar Lars Larsen ved sin fullmektige tjener Knut Olsen. i rette fordret de fra nestleden 1.mars oppsatte saker imot Truls Aslesen Semmen. Item imot Hans Pedersen Grøterud efter derom forhen inngivne og gjorde protestationer og "saggiffuende". S.46a.

Av samme vederparter møtte nu uti rette Truls Semmen i egen person.

Og til videre forklaring om hr.commissars gjelds fordring hos Truls Semmen, fremla Knut Olsen et uttak av hans husbonds bok, Truls Semmens debet bedragende til 94 rdl.2 ort 22 skilling. Og derpå at være levert in anno 1675 = 22 tylter og 2 stokker

tømmer a 1 daler. Samme regning vedsto Truls Semmen at være riktig. Men foregiver at han derpå levert og betalt, foruten den fornevnte 22 tylter 2 stokker tømmer, såsom efter anviste Knut Olsens seddel dat.19.april 1675 = 12 tylter og 2 stokker sagtømmer, hvilket Truls foregiver at være langtømmer på 14 fot, og derfor skulle ha 1 1/2 daler for tylden. Men Knut Olsen var ham det ikke gestendig for langtømmer, efterdi seddelen ikke lyder derpå. Og han for så lang tid ei kan minnes hva tømmer det har vært. Nok Knut Olsens seddel dat.12.januar 1676 på fem tylter tømmer a 1 daler. Nok Knut Olsens seddel dat.17.oktober 1680 på 4 tylter 3 stokker tømmer a 1 dlr. Nok fremla Truls en seddel av Bård Olsen dat.12.april 1679 på 25 tylter tømmer. Men som Bård ikke i samme seddel melder på hvis vegne han samme tømmer annammet. visste Knut Olsen ikke det at kunne godtgjøres, førenn derom gjøres bedre forklaring, både hvem tømmeret har bekommet, så og om dets døgtighet, eftersom Truls pretenderer 5 ort for tylden. Nok foregav Truls Semmen at for ungefehr på femte år siden, har han også levert til Bård Olsen 11 tylter sagtømmer a 1 dlr, hvorfor han sa seg ikke ennu at ha bekommet seddel.

Efter sådan beskaffenhet kunne nu ei noe med samme regning og S.46b. fordring til endelighet gjøres, efterdi det behøves at Truls Semmen forskaffer nærmere bevislighet om det fornevnte 11 tylter tømmer som han ikke har seddel på. Item om det han foregiver at ha vært langtømmer. Så og at gjøres forklaring på hvis vegne Bård Olsen har annammet de 25 tylter tømmer som forindbemelt. Hvorfor til des videre fullbyrdelse hermed er at bero til neste alminnelige saketing.

Foruten den forindbemelte commissars regning og fordring, foregav Knut Olsen at Truls Semmen særdeles av ham bekommet forstrekning på tømmer på hans husbonds vegne til = 52 rdl.1 ort 14 skilling. Hvilket Truls Semmen også vedsto således at være riktig. Og sa at han har dertil beliggende tømmer i beredskap, når Knut Olsen vil det annamme.

Belangende den annen post uti hr.commissar Lars Larsens søkning imot Truls Semmen for den pretenderende landskylds bygsel, julemark og deslike av 18 settinger i Søre Semmen, som Truls'es moder ham i pantsatt for 60 rdl., efter derom inngivne pantebrev, derimot svarte Truls Semmen at samme gods var hans salige faders odel, og hans moder ikkun er giftingskvinne dertil. Og hun ei mektig det til noen at bortsette. Formente seg og ei pliktig at svare til noe av hennes gjeld, efterdi han og hans søsken aldeles intet efter henne har arvet, eller med noen arv efter henne befattet. Men Lars Larsen bekom alt som fantes efter henne. Og efterdi til nærmere opplysning og efterretning om samme 18 setting gods, behøves det efter salig Asle Skollerud forfattede skiftebrev, som ennu ei er kommet uti rette, da beror også med denne post til neste alminnelige saketing, som

S.47a. Truls Semmen erbød seg da at fremforskaffe samme skiftebrev.

Angående den tredje post uti commissar Lars Larsens søkning til Truls Semmen, for den halve del uti Skollerud han skal ha seg bemektiget uten hans minde etc, hvortil Sr.Jacob Luth som halve gården med hr.commissar er rådig, går ham uti hjemmels sted og som landherre ham ved samme halve gårds bygsel vil hjemle og vedholde, hvormed han nu ved hans tjener Lars Andrissen fremsendte en skriftlig missive, hvormed han lar lyse sin forfall, at han ikke nu efter hans fornødenhet kunne møte og svare til saken, formedelst et ulykkelig benbrudd ved tre ukers tid, og ennu holder ham ved sengen. Begjærer slik hans viktige forfall måtte ansees, og saken på noen stund forfløttes.

Knut Olsen på sin husbonds vegne protesterte, og satte uti rette med formening at Truls Aslesen endelig bør entvike Skollerud, og seg ei dermed noe bruk befatte, efterdi Jacob Luth tilforn hadde bortbygset den halve part i gården til salig Kristoffer Skollerud uten Lars Larsens vilje. Og sier at hans husbond har belovet Ole Skollerud samme halve part. Og den annen halve part ville Lars Larsen enten selv bruke og svare Jacob Luth halvparten bygsel derav, eller og den kunne av dem begge bortbygset til en annen vederheftig person, som ikke har annen gårds bruk. Og videre refererte seg til sin husbonds innlegg.

Da eftersom den dannemann Sr.Jacob Luth, som fornemmelig uti saken interesseret og går Truls Semmen uti hjemmels sted, forklarer hans lovlige forfall og derfor begjærer saken på S.47b. noen tid måtte oppsettes, at han efter fornødenhet dertil kunne svare, så er den sak forfløtt til neste alminnelige saketing.

Belangende den sak og søkning som hr.commissar Lars Larsen har imot Hans Pedersen Grøterud, så møtte nu ingen på Hans Pedersens vegne.

Men Truls Semmen berettet at der er "Moenijs", så ingen nu kan komme derover fra dalen.

På salig Hans Hansens arvingers vegne møtte ei heller nu noen tilstede, langt mindre i rette stillet det skjøte som Anders Nilsen seg senest påberopte angående den plass "Offren" (Auren), som han da sa at lå under forsegling.

Av slike årsaker og med hr.commissars fullmektige tjener Knut Olsens consent, er med samme sakers videre og endeligere avhandling at bero til neste alminnelige saketing.

Dog hva seg angår den post, at Hans Pedersen seg tiltaget med bygning og bruk uti Nes eiedeler, da eftersom Hans Pedersen imot de av hr.commissar i saken førte prov, samt skjøte og bevislighet, ei har bevist eller forklart noen fast og lovlig hjemmel til samme antagne bygning og bruk, så bør han det og at avstå og seg ei videre med befatte. Og hva skade og bovirke der kan finnes av ham i Nes eiedeler at være begått, bør han og tilsvare og betale efter foregående lovlig besiktelse og taksering.

Og dersom salig Hans Hansens arvinger noen slik plass kan seg til bevise at være eiende efter det påberopte skjøte, da hvor

samme plass bevislig kan finnes, forbliver dem der til deres rett herved ubehindret.

S.48a.

RETTERGANG PÅ HEIEREN DEN 24.APRIL 1682

uti den sak imellem Sr,Christen Christensen og Peder Simensen, som fra nestleden 8.mars til idag forfløtt.

Var overværendes Ko.maj.fogd Sr.Hendrik Petersens fullmektige tjener, velagt Gabriel Hausdørk(?), bygdelenmannen Halvor Setrang og de samme seks lagrettesmenn som fornevnte 8.mars retten i samme sak betjente.

Hvorda igjen presenteret monsr.Jørgen Larsen på Sr.Christen Christensens vegne, saken igjen i rette fordret.

På Peder Simensens vegne møtte ennu ingen i rette, hvorvel noen gange derom påropt.

Ei heller på Lars Simensens vegne, undtagen hans sønn Søren Larsen, som sa seg ei noe på sin faders vegne ha her uti at svare. Men han fremla en innsigelse fra monsr.Tomas Russell av dato 21.april 1682, hvoruti han formener at han som en pantemann hertil burde vært stevnet, med videre des innhold og medfør.

Jørgen Larsen imot samme innlegg svarte og formente, det Tomas Ryssell uvedkommende at ha noen varsel til denne Sr.Christen Christensens søkning, fornemlig efterdi at byfogden, Sr.Christopher Hansen uti sin dom avsagt, ei i noen måter ansett eller melder om Ryssells pretenderende panterettighet i noen måter at være Sr.Christen Christensen hinderlig uti denne hans lovlige søkning. Tilmed end og at samme Ryssells pantebrev aldri at være tinglyst her i tinglaget som bruket og godset er beliggendes etc.

Ble så av monsr.Jørgen Larsen produseret nærmere forklaring om S.48b. de trende, uti byfogdens dom foresatte omstendigheter av hvis årsak, såvelsom Peder Simensens absentie, saken seneste gang ble opptagen, angående 1) de vogne, 2) den Ask gjeld og 3) om regning og avregning de skulle innfinne seg til.

Derom fremstillet monsr.Jørgen Larsen en skriftlig tilstand av Mikkjel Jensen Ulland og Peder Nilsen, at Lars Simensen Dramdal har dem svaret, at han de vogne hadde seg av sin broder Peder Simensen tilforhandlet og derfor ladet bortføre, dat.22.april 1682.

Angående den Aske gjeld fremla han en videmeret copie av en min doms avsigt, dat.15.aug.1677, hvorved befinnes Tomas Ask for samme gjeld at være frikjent.

For det tredje angående regning og avregning at søke, fremla han et uttak av Ringeriksprotocoll 1682, hvorved befinnes at Sr.Christen Christensen det noksom søkt og "ladet vered sig angelegen", men Peder Simensen med avskjed seg derifra unddraget og absenteret.

Fornevnte Søren Larsen på Tomas Russells vegne, fremla også en videmeret copie av Peder Simensens til ham utstedte pantebrev, dat.19.sept.1678.

Jørgen Larsen ennu vedsto at han har avhendt og overdratt til

Sr.Christen Christensen alt hvis ham uti dette påurgerende sagbruk og tilliggende plasser ved forbemeldte dom er tildømt, med ellers alt hvis videre ham dertil kan være berettiget. Dog at Sr.Christen Christensen selv skal svare og betale pantepenge av brukets bygnings bekostning efter dommens utvisning, dog deruti at la avkorte de 12 daler tilkjente omkost(ning).

Videre ble ei av partene på enten sider i retten inngiven eller forklart.

Og efter denne saks leilighet, som Sr.Christen Christensen ved denne prosess og stevнемål pretenderer, og søker utlegg og S.49a. innførsel uti hvis sagbruk, samt gods og brukets tilbehør, som Peder Simensen her ved Heirenfoss og på Ringerike kan være eiende, og det efter den forinnbemeldte byfogdens Sr.Christopher Hansens dom, som i blant annet formelder at Peder Simensen befinnes at bli skyldig til Sr.Christen Christensen 476 1/2 rdl 6 skilling, samt 20 rdl for prosessens omkostning, som gjør tilsammen 496 1/2 rdl 6 skilling, dog med slike omstendigheter at med des restitutions utsøknung skal bero inntil det gelanger til noen fullkommenhet om de vogner, som Sr.Christen Christensen den halve part for des verdi av Peder Simensen skulle antage, og særlig om Tomas Ask's gjeld, at derefter kunne vites hva Christen Christensen derav, efter de 20 dl omkostnings avkortning, kunne tilkomme Peder Simensen at tilsvare eller med ham liquidere, hvor uti og da skulle komme Peder Simensen tilgode, efter foregående riktig bevislighet, hva bekostning han på deres felles bord videre kunne ha gjort med ham, kunne tilkomme til jevning imot Sr.Christensen efter contractens tilhold, dog at Sr.Christen Christensen derutinnen, og uti fornevnte bruk fornemmelig at være berettiget og prioriteret til sin betalings skadesløs erholdelse som det seg bør, forsåvidt som fornevnte vogne og Ask'es gjeld skulle befinnes at bli mislig til des avbetaling efter foregående riktig og endelig avregning og liquidation, som partene da på anfordring bør at gjøre og la dem tilbequemme etc.

Imot disse trende forelagte omstendigheter, nemlig om de vogne, om den Ask'e gjeld, og om avregning og liquidation, har Sr.Christen Christensen som forinnført, latt fremføre slik underretning og forklaring. Såsom først om de vogner, at Peder Simensens broder, Lars Simensen, har seg dem bemektiget og bortført, så de ei er kommen Sr.Christensen til noen nytte. S.49b. For det annet om Peder Simensens fordring hos Tomas Ask, er og som forinnbemelt forklart, at den ved doms kjennelse er vorden mislig, og ei i noen måte kommen Christen Christensen til gode.

Og for det tredje om avregning og liquidation, som de begge skulle gjøre anfordring om, og seg tilbequemme, da beviser det noksom klarlig ved uttak av protokollen, at Sr.Christensen det i yderste måte har søkt og latt seg være angelegen. Og Peder Simensen for retten vedtaget, at la seg dertil innfinne på Hesselberg til selv behagelig og foresatte tid, så de kan med hveranden om forene. Hvilket Sr.Christen Christensen holdt seg etterrettelig og til forobskedigede tider til des formålig riktighet og endskap, innfunden. Men Peder Simensen det uaktet og ganske absenteret, såvelsom og ennu ifra dette stevнемål. Hvorav ei med noen rett eller billighet kan kjennes eller sluttet, at Sr.Christen Christensen, enten formedelst noen av

forskrevne trende omstendigheter som alle av Peder Simensen for Sr.Chrisensen er mislig utfallen, eller formedelst han seg ennu i retten efter dette stevнемål unddrager, kan forhindres at skje lovlig utlegg og innførsel for den forbemelte summa 496 1/2 rdl 6 sk., som byfogden uti sin dom befinner at han til Sr.Christen Christensen skyldig bliver. Og for det oss mere uti hans bruk fornemmelig at være berettiget og prioriteret til sin betalings skadesløs erholdlse.

I hvorvel at monsr.Tomas Russell ved hans innsigelse protesterer og formener seg uti samme bruk ved pant at være berettiget, efter hans forinnførte pantebrev, som dog ei befinneres på disse steder som bruket og godset er beliggende at være tinglyst eller publiseret. og byfogden Sr.Christopher Hansen uti fornevnte hans doms avsigt ei i ringeste måter S..50a. ommelder eller har anseende til noen Tomas Russells panterettighet, som Christen Christensen uti denne hans berettigede søkning kunne komme til noen hinder i noen måter. Men langt mere og utførlig formelder at Sr.Christen Christensen derutinnen og i fornevnte bruk for sin fordring at skal fornemmelig være berettiget og prioriteret til sin betalings skadesløs erholdelse.

Hvilken dom, som usvekket og ved makt stående, vi eragter i des fall for nærmest og rettest at følge.

Og derfor til forskrevne Sr.Christen Christensens tildømte fordring vurdert og utlagt såviit herved stedet og hans bruk oss anvist og befundens ham at være tilhørig, såvidt det dertil kan forslå og komme til avkortning, som efter følger:

1. Befinneres monsr.Jørgen Larsen efter brever og adkomst ved forinnbemelte min dom at være tilkjent og berettiget, som han til Sr.Christen Christensen igjen avstått, en tredjedel uti fornevnte Peder Simensens sag, samt og 1/3del uti de trende plasser, nemlig Li, Koxrud og Hestehauge. Hvorimot Peder Simensen efter samme dom skulle igjen komme til gode både for samme 1/3part pantepenge og for brukets bygnings bekostning, når = 12 rdl for samme prosess Jørgen Larsen tildømte omkostning avkortet, = 52 rdl 1 ort 8 skilling.

Hvilke 52 rdl 1 ort 8 skilling Sr.Christen Christensen hos seg selv beholder til utlegg og uti sin fordring at dekortere.

2. Uti det øvrige av fornevnte Peder Simensens sag med de fornevnte dertil liggende tre plasser, Li, Koxrud og Hestehauge, befinneres Peder Simensen ikkun selv at tilkomme 1/6part, efter som han tilforn ved skjøte har til Sr.Christen Christensen overdratt den fullkomne halve part av alt fornevnte bruk og dets tilliggende. Samme 1/6part befinneres og ei anderledes enn til pant at være berettiget, hvis pantepenge efter des breve, som uti omrørte dom innført, bedrager seg på samme 1/6del både efter første og siste pantebrev tilsammen = 24 rdl. Og kan derfor ei høyere anslåes eller utlegges enn hvis pantepengene bedrager, eftersom monsr.Jørgen Larsen tilstår at ha det seg tilforhandlede løsensrett også til Christen Christensen avstått. Og blir så derfor samme = 24 rdl pantepenge Christen Christensen til utlegg og i sin fordring til avkortning.

Item samme 1/6parts påløpende brukets bygning og bekostning efter dets vordering som uti fornevnte dom innført, bedrager til = 12 rdl 16 sk, som også gjøres Christen Christensen til utlegg.

3. Nok befinneres ved bruket en sagstue, hvilken med des

innredning, "it schabff, en liden schiffue, to sengesteder = ii trøchte taffler, vinduer, bencher" og hvis annen innredning der uti finnes anslagen og vorderet for treisinds tiuffge riksdaler. Hvorimot Sr.Christen Christensen selv eiende den halve part. Den øvrige halve part gjøres ham til utlegg for = 30 rdl.

4. Nok er tvende småplasser til bruket, kalles Seter og Østen Seter, hvilke begge uti høyeste er anslagen og vorderet for = 40 rdl. Hvorav Christensen selv den halve part eiende. Den øvrige halve part derav gjøres hannem til utlegg for = 20 rdl. Bedrager dette forskrevne utlegg tilsammen = 138 rdl 2ort, hvilket utlegg Sr.Christen Christensen hermed innrømmes, som han såvidt uti hans tildømte gjelds betaling tiltreder og til fullkommen eiendom rådig bliver.

5. Og eftersom her på stedet eller ved fornevnte bruk ei S.51a. befantes noe videre Peder Simensen at være eiende eller tilhørig, som Sr.Christen Christensen uti sin fordring til utlegg kunne gjøres, undtagen som monsr.Jørgen Larsen foregiver, at der skal være en andel sagtømmer uti elven, som endel med Christen Christensens og Peder Simensens felles merke, og endel med Peder Simensens merke allene, hvilket sagfogden Bård Olsen også berettet således at være, da var Jørgen Larsens begjæring og påstand, at Christen Christensen også deruti burde gjøres utlegg. Hvilket også eragtes rett og billig at bør skje om noe i så måte finnes, efterdi det og er en anheng ved bruket. Dog at skje på sådan måte at Christen Christensen på storhængslet lar samle og annamme alt hvis av fornevnte Peder Simensens, enten felles eller eget tømmer der kan fremkomme. Og det på sikre steder, hvert slags for seg lar berge og i god bevaring erholder.

Og førenn han noe derav til oppskjørsel eller til sagene må la oppkjøre, skal han først erfare om enten Peder Simensen eller noen på hans vegne er eller vil være tilstede, ham det at tiltale. Hvis ikke, da Sr.Christen Christensen ved lovfaste vitners overværelse det ved riktig tall at annammes og bekommes, det efter des verdi og pris, som handlingen efter tidernes villighet og beskaffenhet kan medføre, at la seg uti sin fordring korte.

Hvis ellers videre Sr.Christen Christensens fordring, item tolv riksdaler for denne prosess'es omkostning, som her ei S.51b. kan finnes utlegg til, og om fornevnte tømmer ei skulle kunne tilstrekke, derom gæes og søkes på sine behørige steder med hans eller om annensteds hans befinnende middel, som landslov og rett kan medføre.

RETTERGANG VED SAMSJØDAM OG PÅ SOMMEDAL I ÅDALEN
den 29.mai 1682.

Var hos og overværendes Kongl.maj.fogd Sr.Hendrik Petersen, bygdelensmannen Villads Trøgstad, samt efterskrevne seks lagrettesmenn, nemlig: Jon Vågård, Stener Marigard, Ole Hval, Johannes Grønvold, Jens Grønvold og Ole Knutsen Hval,

Hvor da for oss uti rette fremkom lagmannen over det opplandske lagdømme, veledle Jørgen Phillipsen, som efter en inngiven varselseddell dat.22.mai, hadde ved femte stevne hitciteret og uti rette fordret Knut og Lars Sommedal, Gunder Larsen ibid tilholdende, og Peder Rolfsen, item salig Karl Bergsunds enke Rønnov med hennes tjener Anders Løstig, til at lide dom, så og at påhøre hvis vidnesbyrd han akter at føre utinnen hans tiltale han har ved lov og rett imot dem at innføre uti etternevnte poster.

1. At de voldeligen uten dom har berøvet ham nogle til hundrede tølter tømmer ifra, som hans bønder og andre på Hadeland har hugget ham til hånde imellem Hadeland og Samsjø.
2. At de ulovligen ladet om det merke hos hans påsatte.
3. At de har opprevet hans dammer og bygninger i Samsjø og voldeligen bemektiget seg samme tømmer. Og sådant på en hellig søndag forrettet, og drevet det igjennem hans dammer og bygninger.

Formenende de for slike deres grove bedrifter tilbørlig bør lide og straffes,

Nok hitstevnet Østen Rønnerud, Harald Greftegreff av Jevnaker S.52a. sogn, item Guttorm Kveldsrud samt Peder Greftegreff, som tømmeret for hr.lagmann fremdreven.

Item hitstevnet Nils Andersen, tjenende på Rønnerud, at vedstå den vold og overlaster som på ham med hugg og slag er begået.

Item hitstevnet efterskrevne prov: Gunder Kristoffersen, Peder Finne, Knut Henriksen, Narve Hansen og Anders Olsen på Bjellum, Lars Olsen Valberg, Embret Brynildsen og Mogens Pedersen Rustad og Hans Rustad, efter derom videre samme varsels medfør etc.

De innstevnte møtte alle samtlig uti egen personer uti rette, undtagen Gunder Larsen, som dog efter lensmannens Villads Trøgstads samt Erik Jakobsen og Jakob Kristoffersen, deres tilstand, befinnes uti forleden onsdag lovlig at være stevnet tillike med de andre.

Anders Nilsen Moss og Ingeborg, salig Hans Hansens, ved hennes sønn Samuel Hansen, lot inngi deres skriftlige innlegg, dat.igår, hvilket videre uti akten innføres.

Knut Sommedal innga en seddel som Anders Nilsen Moss har Knut og Lars Sommedal tilskreven, at de skal utdrive det fornevnte tømmer etc, dat.25.9br.1681.

Derefter fremstillet seg de innstevnte som innbemelte tømmer for velb.hr.lagmann hugget og fremdreven, og gjorde deres tilstand og forklaring derom således:

Østen Rønnerud tilsto at han derav har forleden vinter fremdreven 56 tylter, som han latt hugge i Hadelands eiger imellem Samsjø og Rond (=Randsfjorden), og var alt sammen merket med hr.lagmann og hans fullmektige tjener Nils S.52b. Pedersens holøkser. Og hadde derpå til hans skatter og rettigheters klaring av hr.lagm. oppebåret fyldest betaling, og aldeles intet av noen annen derpå oppebåret. Ei heller med hans vilje eller videnskap at det med noen annens merke bleven merket.

Fornevnte Østen Rønnerud beklaget seg end og derover, at uti forleden høst da han med sin dreng Nils Andersen var hitdragen at lunne samme tømmer, da ble fornevnte hans dreng med hugg og slag overfallen av den forrømte løsgjenger som hos Knut Sommedal hadde sin tilhold, navnlig Gunder Larsen, som slo ham med en "saa"stang over hans aksel så stangen gikk tvert av. Hvilket samme Nils Andersen seg og beklaget, at han samme slag ikke end nu for vunden eller har sin vanlig førlighet. Formedelst sådan trussel og overlast turde han ikke bli ved hans bruk, eller kunne få noen folk dertil. Og på det at han kunne være derved sikker og umolesteret, så stilled han dem, nemlig Knut og Lars Sommedal, med "tou" (to) tønner korn og 1/2 tønne erter som de og bekom. Og det uansett alikevel nu i denne vår, har de ham hans fremdrevne tømmer ham uvitterlig og uten noen retts medfart fratagen og bortranet etc.

Lars Sommedal nu for retten selv tilsto, at han var nu i våres med hans granne Knut Sommedal av hans landherre Samuel Hansen tiltruet at utføre fornevnte Østens tømmer, så og Harald Greftegreffs tømmer, som Harald nu tilsto at være 30 1/2 tylt han et langt stykke fra dets hugst hadde fremkjørt, det tilsto Lars Sommedal at fornevnte hans granne Knut ham tilskyndet og S.53a. tiltruet at kjøre det ned til vannet, hvilket tillike med det nnet fornevnte tømmer ble sluppen igjennem dammen foruten deres vilje eller vidskap, som det fremdreven og tilhørig. Beklager seg deruti at være ukyldig, og bad om forladelse for hans uvidentlig forseelse deruti.

Ellers tilsto Harald Greftegreff at fornevnte hans tømmer var huggen ved samme sted som fornevnte Østen Rønneruds. Og ellers at seg dermed forholder seg som Østen om sitt tømmer tilstået hadde med dets hugst, merking, betaling og deslike som forbemelt.

Peder Greftegreff tilsto at han også på fornevnte sted hadde hugget og fremdreven 23 tylter, som han like som Harald et langt stökke hadde fremkjørt, Hvilket han foregiver og tilstår at Knut Sommedal uten noen rettens medfart og imot hans vilje ham fratok.

Dertil Knut Sommedal nu her for retten svarte, at han ei benektet at han det jo således taget og med det andet igjennem dammen utført. Men han sa at han bletruet dertil av sin landherre Anders Nilsen.

Derefter fremstilte velbe.te hr.lagmann de trende derom hitstevnte prov, nemlig Peder Madtisen og hans kvinne Ragnild Embretsdatter, item Gunder Kristoffersen som hos dem har sitt S.53b. tilhold, hvilke efter avlagte ed gjorde derom deres provning og tilstand således, at nest forleden lørdag fjorten dage siden, da så og hørte Gunder Kristoffersen og Peder Mattisen at disse efterskrevne da var ved Samsjødammen, nemlig Samuel Hansen, Nils Villadsen, Knut og Lars Sommedal, Gunder Larsen løsgjenger og Knuts stesønn Peder Rolfsen, og om samme lørdags aften merket og utslapp tømmer igjennem dammen og luken. Og de holdt ved at gjøre likeså om søndags morgen, og det var av samme tømmer som ennu er beliggende uti elven etc. Ragnil Embretsdatter provet at hun fornevnte lørdags aften og

søndags morgen hørte at fornevnte tømmer ble merket og sluppet igjennem dammen.

Det foromrørte tømmer som igjennem Samjødammen er utsluppen og ennu uti elven beliggende, ble av oss rettens betjenter etterseet. Og derav en stor del befundens som både med hr.lagm. og hans fullmektig Nils Pedersens hulløkser merket, og på endel Anders Nilsens og en annen hulløkse påslagen hos hr.lagmanns merke, og endel med Ingeborg, salig Hans Hansens og en annen hulløkse, hos velermelte hr.lagmanns merke, påslagen. Hvilket alt uti elven på drift, om noen flom skulle komme, er beliggende iblant en stor del av annet hr.lagmanns tømmer, som med hans merke på.

Belangende det Rønnau Bergsund i ligemåde av velbe.te hr.lagmann hitstevnet, og selv for retten tilstede, fremkom S.54a. Guttorm Kveldsrud, og tilsto at han noe nordenfor den forinnbemelte hugst har nu i vinter forleden til hr.lagm. hugget og fremdreven til Samsjø 19 tylter tømmer, som han av ham hadde bekommet forstrekning og betaling på til hans skatter og rettighet at klarere. Derav beretter han at Rønnau Bergsund annammet ti tylter, som hun ville tage på gjeld som han var henne skyldig. Men han sier at samme tømmer ble siden levert til Nils Pedersen, og der var ingen annen merke påkommen enn lagmannens.

DEN 30.mai ANGÅENDE FORNEVNTE SAKER, VAR IGJEN
FORSAMLEDE PÅ SOMMEDAL

både rettens betjenter samt saksøker og vederparter som forinnbemelt.

Hvor da, foruten det at veledle hr.lagmann Jørgen Phillipsen uti sitt inngivne innlegg påstår og pretenderer, Kongl.maj. fogd Sr.Hendrik protesteret og påsto at de innciterede for slik deres begående burde bøte deres sigt til Kongl.maj. og særlig at Knut Sommedal burde pliktig at tilstede forskaffe den løsgjenger Gunder Larsen, som han har huset og "helled", eller og at være i hans sted.

Videre ble nu ei på enten sider inngiven eller forklart. Men hr.lagmann refererte seg til hans inngivne skriftlige protestation med samt den forklaring og bevislighet fremført er. Og derefter begjærte dom i saken.

Da efter tiltale gjensvar og denne saks leilighet, og efterdi Østen Rønnerud, Harald og Peder Greftegreff har nu selv her for retten tilstått og forklart, at de som forinnbemelt, har S.54b. uti Hadelands eiedeler imellem Samsjø og Rond hugget og for veledle hr.lagmann Jørgen Phillipsen fremkjørt 109 1/2 tylter av dette omtvistige sagtømmer, som de av ham erholdt forstrekning og betaling for til deres skatter og rettighets klarering.

Og samme tømmer med hans og hans fullmektige tjeners holøkse at være merket, og ingen annens merke med deres vilje eller vidskap at være derpå kommen, ei heller noen betaling av noen andre derfor oppebåret etc.

Dernest befinnes det med forinnbemelte trende prov, såvelsom og Knut og Lars Sommedal, så og av Peder Rolfsen, deres egen vedgåelse og tilstand, har for retten bevisliggjort, at de tillike med den løsgjenger Gunder Larsen, har tillike med Nils Villadsen og Samuel Hansen, hos og medværet, samt latt seg bruke dertil, at samme fornevnte tømmer med Anders Nilsens og Ingebor, salig Hans Hansens holløkser hos hr.lagmanns merke påslagen, og igjennem dammen utsluppen, som ennu uti elven iblant en stor andel annet av hr.lagmanns tømmer, som og med hans merke, befinnes at være beliggendes. Det vi og selv som forinnbemelt, øyensynlig befunden, at det, foruten den urettelige adfart i seg selv, synes at kan være den mistenkelige leilighet unddergiven, som hr.lagmann uti sitt innlegg forklarer, at under like skinn og leilighet således kunne skje med alt det øvrige hans tømmer.

Hvilket alt vi eragter og synes at være en meget grov og formastelig adfart både av hovedmennene og medfølgerne, som dertil ladet seg bruke, at de således uten noen til bevislige rett eller ringeste rettens lovlige medfart og søkning, ja uten all varsel og videnskap til de vedkommende, har anmastet, S.55a. tve merket, og utsluppet fornevnte tømmer, og uten noen lovlig bevislighet, at de enten kunne ha noen rett til skogen som det er huggen uti, eller til vannet eller dammen som det er sluppen igjennem, ei heller at de enten ved noen kjøp eller noen annen lovlig hjemmel kunne ha noen den ringeste rett eller adgang til samme tømmer.

I synderlighet har de med også slik deres forseelse og des påfølgende straff storligen forøket, uti det at de dennem på en lørdags aften og en hellig søndag morgen begået, som er imot Guds og hans Kongl.maj. nådigste derom utgangne strenge påbud og forordning om sabbatens helligholdelse etc.

Da er først fornevnte tre personer, nemlig Knut og Lars Sommedal samt Peder Rolfsen, for sådan fornevnte deres bedrift og forseelse, tilfunden enhver at bøte til Kongl.maj. 8te ørtuge og vi mark sølv. og til Christiania hospital ti riksdaler, og til hr.lagmann Jørgen Phillipsen for denne prosess'es omkostning for enhver selv seks riksdaler, dog uformenat at ha deres regress igjen til hovedmennene og de dem til samme verk bestilt og gestendiger.

Belangende den løsgjenger Gunder Larsen, som fornemmes ei at ha vært den ringeste at la seg bruke i denne handel, og derfor tillike hitstevnet, dog ei innfinder til stevneålet og hans gjerninger at svare, så efterdi Knut Sommedal har hatt ham til husværelse og uti selskap og arbeid med seg. endog efter S.55b. stevnevitners tilstand, vært hos ham tilstede, da denne femte stevne tillike med de andre er ankyndiget, og såsom foregives og fornemmes, som og uti hr.lagmanns protestation forklares, at samme person, foruten disse bedrifter, alltid og idelig seg øvet og fremturet uti et ondt og forargelig levnet og lastelige bedrifter, særlig da han av hr.lagm. som utreder. til hans Kongl.maj. tjeneste var hverven og utmunderet, og da for hans skalkhet og onde forhold hudflettet og straffet. Hvorledes han er skilt fra compagniet og hans Kongl.maj.

tjeneste, hvorom Kongl.maj. nådigste forordning av dato 18.sept.1671 uti des 14.art., såvelsom og andre kongelige nådigste mandater, strengeligen formelder om slike borttrømmere og løsgjengere, og des straff hvem dennem huser eller dølger, da bør Knut Sommedal for ham i ligemåde at betale hans for denne påstevnte forseelse med forfaldne bøter og straff, nemlig til Kongl.maj. 8te ørt. og 13 mark sølv, til Christiania hospital ti riksdaler og til hr.lagmann uti omkostning seks riksdaler.

Hvilket alt de enhver for seg som forbemelt bør betale innen halvmåneds dag, eller ved nam og vorderings adferd hos dem at utsøkes.

Og den fornevnte ulovlig tvemerking eller mismerkning ei at være hr.lagmann noe hinderlig til sitt bruk av fornevnte tømmeres fremdrift.

Men hva seg ellers belanger, av hvis videre sagtømmer som uti S.56a. fornevnte Samsjø befinnes av noen annen at være merket, som hr.lagmann uti sitt innlegg påstår og formener ham alt at bør være hjemfallen, efterdi han allene berettiget til Samsjø, og de derav og uti flytende elver som han med rødning, dammer og bygning stor bekostning har anvendt, så og de angrensende skoger og marker meste del til berettiget, så kan dog denne sinde jeg noe egentlig uti den post kjennes eller sluttet videre, enn hvis tømmer i så måte befinnes, om hr.lagmann det ei uten fremdeles søkning vil la postere, men såsom in sequestro at la berge og erholde til videre des lovlig forfølgning og påtale, da når det skjer, ved lovlig kall og varsel til de vedkommende, gåes derom hvis lov og rett kan medføre etc. Hvis ellers videre hr.lagmann kan ha at pretendere for disse foromrørte bedrifter og skadeslidelse med hans dammer og vanns utslipning, hans bruks forhindring og hva derav videre ham til prejudits og skade kan dependere, forbliver ham hans lovlig søkning og tiltale til hjemmels og hovedmennene herved ubehindret etc.

Angående hr.lagmanns tiltale til Rønnau Bergsund. som forinnbemelt, ble nu for denne sinde av hr.lagmann efterlatt.

S.56b.

RETTERGANG PÅ PUKERUD I SOKNE DALEN 13.juni 1682.

Efter en rigens citations tilhold ble retten betjent på Pukerud i Soknesalen.

Var hos og overværendes Kongl.maj.fogd hr.Hendrik Petersen. bygdelenmannen Villads Trøgstad, samt efterskrevne lagrettesmenn, nemlig Svein Tveita, Ole Knestang, Peder Skotland, Halvor Hjelmeruid, Torger Nøkleby, Levor Sessrud, Tomas Hauge (=Hage eller Oppsal), Kristoffer Haldum, Knut Ve, Knut Veien, Jens Sørum og Erik Tandberg.

Kom da for oss uti rette veledle hr.commers.commissar Lars Larsen og inngav en rigens citation dat.8.april 1682, ved

hvilken han hitstevnet og i rette fordret Elling Oppegård og hans salige broder Paul Oppegårds etterlatte arvinger, dem tiltalende formedelst hans landbonde Ole Pukerud har beklaget seg, at de tilholder dem av hans jord og mark, "under prætext och schiig", at være en plass kalles Fuglerud, som fast ingen skal være rett bevisst hvor rettelig bør ligge, og dog efter beretning skal være opptaget og brukt uti Pukeruds eiendom. Og derfor formener det derunder bør følge.

Item til provs derom hitstevnet Gamle Ole Kjos, Unge Ole Kjos, Hans Røsby og hans moder Eli, Fredrik Lundesgård og Tyre Knutsdatter, med videre derom samme stevnings bemeld.

Av de innstevnte møtte uti rette på Elling Oppegårds vegne hans sønn Helge Berg. Og på salig Paul Oppegårds arvingers vegne Ole Hovland og Helge Pålsdatter Fuglerud.

Item av de innstevnte prov møtte samtlige tilstede, så mange som forind bemeldt uti stevningen innført, hvilke hr.commissar Lars Larsen var begjærendes at måtte ved ed tages til forhør.

Og ble først vederpartene tilspurt, om de hadde noen av samme prov noe at beskylde, som deres provning ved eds tagelse kunne forhindre. Hvortil de svarte nei, og at de var nok tilfreds dermed at de prøver deres sannhet. Hvorfor så samme fornevnte innstevnte prov avla deres bogered, og derefter enhver for seg S.57a. provet som følger.

Gamle Ole Kjos, som sier seg ved 80 år gammel, og at være født og oppfødt her i Soknedalen, provet at for ungefehr førgetiufge år siden, da satte Elling Oppegård en husmann ved navn Ole, inn på denne omtvistede plass til at rødde og bygge. Og Ole Kjos var med at bygge der en stue på begge deres bekostning, som ennå er der beståendes. Og han ikke vet at der noen tid var røddet eller bygget på det sted tilforn, videre enn en liten bråte der som husene skulle stå. Men han visste ikke med hva rett at Elling Oppegård tilholdt seg samme plass. Og han hørte ikke at noen spurte om samme plass tilforn, da den lå uti øde skog og mark. Og han ikke visste hvem samme plass med rette var tilhørig. Videre var ei hans provning derom.

Unge Ole Kjos, sier seg noe over 50 år gammel, provet at for ungefehr tiufge år siden, da fulgtes han med salig Kristoffer Lundesgård, og de gikk forbi husene på den omtvistede plass. Da sa Kristoffer til ham: Mener du at dette er Fuglerud? Da svarte han ja. Da sa atter Kristoffer: Jeg skal vise deg det rett nu vi kommer over broen. Og rett som de kom nord over broen, da pekte Kristoffer ned omkring veien og sa: Her ligger tuftene, forså som Fuglerud skulle være. Videre var ei hans provning.

Hans Røsby, sier seg ved 50 år gammel, provet at han minnes den tid at hans fader og farfader de tomtet og bygget den stue som ennå står på denne omtvistige plass. Og som de kom hjem av samme arbeid, hørte han dem si at de ikke fant der noen hustomter. Videre var ei hans provning derom. Og sa seg ei vitterlig hvem plassen med rette tilhørte.

Eli Hansdatter provet at hennes salige mann Nils Knutsen og hennes manns fader Knut Nilsen, de tomtet og bygget den stue som ennu står på den omtvistige plass. Da hørte hun dem si, at de ikke fant der noen hustomter. Og hun minnes at en mann ved S.57b. navn Åmund, som da bodde her på Pukerud, han lot rydde en bråte der som husene står, på denne omtvistige plass, førend der ble noe bygget derpå. Men Elling Oppegård jaget ham derfra igjen. Videre var ei hennes provning.

Turi Knutsdatter provet at hun med hennes første mann Narve, bodde her på Pukerud halvannet år. Og bodde her også noen stund med hennes siste mann Åmund, førend der noen tid enten ble røddet eller bygget på denne omtvistige plass, som de nu kaller Fuglerud. Og hennes mann Åmund lot først rødde derpå, og han leide en mann til at hugge en liten bråte der som husene nu står. Men Elling Oppegården "kjødste dennem" derifra igjen. Og hun vet ikke at der noen tid har vært bygget tilforn eller vært funden noen hustuffer førend disse huse som der nu står.

Fredrik Lundesgård provet, at han bodde her på Pukerud uti syv år, alt inntil Ole kom her at bo. Da tilholdt de Oppegårdsfolk seg denne omtvistige plass og leide det bort. Men salig hr.Malte, som da var hans landherre, han anket derpå, og sa at han skulle ha det under Pukerud igjen. Videre var ei hans provning derom.

Derefter fremla hr.commissar Lars Larsen sin ankomstbevis til denne gård Pukerud, som han fra Norderhovs prestebol ved makeskifte bekommet, og av Kongl.maj. confirmeret, bevistes med copie av samme kongl.confirmation, dat.21.jan.1681, og av tvende sekretærer, navnlig Seekman og Rasmusen videmeret. Hvorefter hr.commissar i rette fordret hva adkomst av riktighet de Oppegårdsfolk har til fornevnte omtvistige plass, og hva rett og adgang de har hatt at bygge derpå og seg tilholdet på den sted.

Hvorimot Helge Berg, efter tilspørgelse, sa seg nu ingen adkomst at ha derfor. Men formente at det skulle finnes på Gulsvik. Men beropte seg på deres hevd, at hans fader har hatt og fulgt det over tredve år uti rolig hevd og bruk.

S.58a. Hr.commissar Lars Larsen derimot svarte og påstod, at som Oppegårdsfolkene har siden stevningens lysning hatt tid nok at komme frem med riktig bevislighet for den plass Fuglerud, og den burde med rette være og ligge, formener han at deres påberopte hevd som dependerer av bygning på en sted, hvor forinnførte prov utførlig tilstår aldri før at være bygd, bør ingenlunde hjelpe dem, men at bør holdes for ulovlig hevd. Og formoder at efter provene og øyensynlig granskning skal befinnes, at omtvistende jordsmon bør ligge til og under Pukerud, som ellers den imellem Pukerud og Hovland i gammel tid værende gjerdesgård, efterdi aldeles ingen finnes imellem Pukerud og den plass kalles Fuglerud, utviser, at den da bør dømmes til Pukerud.

Og Oppegårdsfolkene at innstå for deres øvede formastenhed med samt kost og tæring at innstå. Og derpå var dom begjærendes. Anviste også en befalingsseddel av forrige fogd Christen

Christensen, dat.19.juni 1680, hvormed og forklares at tilforn derpå vært amaget.

Kongl.maj.fogd Sr.Hendrik Pettersen gjorde også hans protestation og innsigelse, at efterdi de Oppegårdsfolk ikke beviser seg noen adkomst til denne påstevnte plass Fuglerud, og de seg dertil tatt og bemektiget uti de eiedeler som han formener at Kongl.maj. vært tilhørig, "och haffuer paaløb och angrendser med Kongl.ma.gods" og ei med noe bondegods, at det da bør være Ko.maj. tilhørig.

Videre var og hr.commissar Lars Larsen begjærendes, at åstedens beskaffenhet måtte eftersees, som han formener dess beskaffenhet noksom kan utvise at samme plass med rette bør henhøre og ligge under Pukerud.

Videre i denne sak foretages imorgen enten på Lundesgård eller Oppegård.

S.58b.

DEN 14.JUNI I SAMME SAK BLE RETTEN IGJEN BETJENT PÅ OPPEGÅRD, md de samme lagrettemenn som retten igår på Pukerud betjente, og det i Kongl.maj.fogds og bygdelenmannens overværelse.

Kom da for oss igjen irette citant og vederpart, hr.commissar Lars Larsen og Helge Ellingsen Berg, såvelsom og hans fader Elling Berg.

Og ble videre av Helge Berg fremlagt et lite pergaments brev som er fem hull på, slitt og mest uleslig.

Derefter anviste fogden, Sr.Hendrik Pettersen, en løs copie av Ko.ma.jordebok, hvoriblant ødegårdene står innført: Hougland, (Hovland), Oluf, skylder med Fuglerud eng 1 fjerding 4 skinn. og at bonden eier selv 1 fjerding med bygsel over alt, og Norderhov prestebol 4 skinn.

Nok står innført iblant små rødningsplasser således: Fuglerud, Oluf, skylder 1 setting.

Og jordebokens rettighet, vissøre 3 s. og at Oluf Hovland er eiende og selv bruker.

Videre ble ei i saken inngiven eller forklart, men av citanten fordredes dom.

Da efter tiltale, gjensvar, har vi denne saks leilighet med muligste flid begransket og således befunden:

1. At denne omtvistige plass kallet Fuglerud, ei at være eller kan bli annet enn en ringe husmannsplass, finnes ei heller anderledes eller bedre bebygget enn med noen små ringe hytter, og er beliggende digt innved jordet og husene på Pukerud, den til største fortrengsel, og ei befinnes med noen gjerdesgård, enten ny eller gammel, at være adskilt.

2. Befinnes av provene, og uti særdeleshet Eli Hansdatters og Turi Knutsdatter, deres tilstand, at fornevnte plass har ligget uti øde skog og mark, og ei enten vært røddet, brukt eller bebygget førend Åmund som bodde på Pukerud, har den S.59a. først begynt at rødde, og Elling Oppegård jaget ham

derfra og seg det således bemektiget, og derpå latt bygge. Hvortil av de Oppegårdsfolk ei bevises eller forklares noen